

David, Martina, Eliška & Amálka

Vánoce v Maroku

26.12.2017-5.1.2018

2500 najetých km
X policejních kontrol
Y pokut za rychlost

Frankfurt Hahn ->
Marakeš ->
Frankfurt Hahn

Obsah

ÚVOD.....	3
D1 – LETÍME DO MAROKA – 26. 12. – ÚTERÝ	4
D2 – MARAKEŠ I – 27. 12. – STŘEDA.....	7
D3 – FES – 28. 12. – ČTVRTEK	12
D4 – CHEFCHAOUEN – 29. 12. – PÁTEK	17
D5 – VOLUBILIS – 30. 12. – SOBOTA	21
D6 – MEKNES A SILVESTR V MARAKEŠI – 31. 12. – NEDĚLE.....	26
D7 – OURIKA VALLEY – 1. 1. 2018 – PONDĚLÍ.....	29
D8 – AID BEN HADDOU – 2. 1. – ÚTERÝ.....	33
D9 – OUARZAZATE – 3. 1. – STŘEDA	40
D10 – ESSAOUIRA – 4. 1. – ČTVRTEK	43
D11 – MARAKEŠ II A PAK ZPÁTKY DO NĚMECKA – 5. 1. – PÁTEK.....	48
EPILOG	51
PLÁN CESTY (PŮVODNÍ).....	52

Martina, David, Eliška a Amálka v Maroku na přelomu roku 2017/2018

Úvod

Někdy od září 2017 jsme společně koumali, co bude dělat naše rodinka o letošních vánocích. Poměrně rychle jsme zavrhlí variantu hor. Přispěla k tomu zkušenost z minulých vánočních strávených na horách v jednom nejmenovaném českém národním parku a lyžařském středisku začínajícím na písmeno Š. Nápořád, Šněžník to rozhodně nebyl; protože nebyl žádný sníh a místo lyžování jsme pořád lezli někam do korun stromů a ještě za to platili nemalé vstupné. To letos opakovat nechceme, a tedy jsme se záhy shodli, že buď pojedeme někam do tepla a budeme se tam koupat a válet u moře anebo budeme pořádně cestovat. K tomuhle plánu jsme si přiřadili akceptovatelný počet dní dovolené, rozumný rozpočet a jali jsme se hledat naši letošní ideální vánoční dovču.

Jenže není náhodou, že pro slovo vánoce a problém má arabština stejný výraz. Evidentně o vánocích chce každý létat někam do tepla a ceny letenek přes Silvestra vykazují známky kartelové dohody i u low-costových aerolinek. Navíc jako na potvoru je v zimě všude zima a to i v horkem vyhlášených destinacích jako je Egypt nebo Dubaj. Variantu koupání u moře jsme tedy odpískali a vrhli se na variantu seriózního cestování. Velmi brzo přišla Martinka s nápadem letět do Libanonu, který je krásně kompaktní, plný turisticky atraktivních památek a míst, počasí v době vánočních cestování příjemné, letenky z Prahy rozumně levné a tedy takřka ideální země k poznávání. Jenže jsme postupem času podlehlí virtuálnímu fantómu strachu, že to tam není bezpečné a určitě by nám tam Hizballáh ukradnul naše hodné děti. Prošli jsme a zavrhlí několik dalších podobně lákavých možností, než nás náš oblíbený portál reisen.de přivedl na myšlenku letět do Maroka.

Království Maroko je arabská země nacházející se v severovýchodním cípu Afriky, v regionu zvaném Maghreb. Ač vzdálené pouhých 13km od Velké Británie, architektura, kultura, jazyk, náboženství, móda, kuchyně, životní styl a další aspekty života jsou na hony vzdálené tomu, co známe z naší rodné hroudy. Z 33 miliónů obyvatel Maroka je 99 procent muslimů, o zbylé procento se dělí židé s křesťany a nekřesťany. Je jasné, že Maroko je jiné, a právě ta odlišnost je to, co nás láká, neboť je příslibem intenzity zážitku (o teorii maximalizace absolutní hodnoty zážitku a tedy bez ohledu na znaménko, jsme se už rozepisovali v jiném cestopise a tak se nebudeme opakovat). A jako bonus, Maroko je bezpečná země pro cestování s dětmi. A my chceme cestovat s našimi dětmi, protože cestování vnímáme jako přínos pro ně v poznání, rozšiřování si obzorů a tvorbě vlastního názoru na svět a jeho problémy. Když už jsme u toho, podporujeme v dětech i kritickém myšlení, ale zase ne tak moc, protože si sice o nás kriticky můžou myslet, co chtějí, ale nesmí to říkat nahlas!

Letenky kupujeme na začátku října. Poletíme raději až po Ježíškovi, protože jak známo, v Maroku chodí černej fousatej Jéžíšek a dárky dětem bere, tak aby z toho naše holčičky nebyly cestovatelsky

demotivované. Vracet se budeme ke konci prvního lednového týdne. Letenky kupujeme přes reisen.de zároveň s hotelem v Marakeši, který bude centrální základnou pro naše cestování a výlety.

Při nákupu letenek se potvrzuje, že né nadarmo mi děti občas titulují strýčkou Skrbličkou. Nejlevnější letenky totiž vychází s odletem z Německa z letiště Frankfurt Hahn, který - jak se později ukázalo – si nechá říkat Frankfurt jenom z marketingových důvodů, protože geograficky se nachází poblíž francouzských hranic. Ani levné letenky nakonec nebyly zas tak levné. Primárním zdrojem úspor měla být letecká společnost Ryan Air, která rozhodně není proslavena svým luxusem, ale naopak kreativitou, s jakou dokáže vydávat místenky na stání jako plnohodnotná sedadla anebo tím, jak dynamicky umí měnit rozměry povolených kabinových zavazadel podle rozměrů nejmenších industriálně vyráběných zavazadel na trhu tak, aby se na plubu letadla nikdo bez dodatečného doplatku za příruční zavazadlo nedostal. Ryan Air opravdu nabízí levné letenky, ale bohužel za všechno ostatní si nechá platit. Doplatek za odbavené zavazadlo jsem skousnul ještě celkem s chutí, ale zhořklo mi víno, po jehož vypití láhvi jsem letenky objednával. Při vyplňování údajů o spolucestujících jsem omylem zadal Matina místo Martina a následně za opravu letenky po mě požadovali nehorázných 180 EUR. Naštěstí po konzultaci s právníky a týdnu dohadování se nám to podařilo stlačit „jenom“ na 110 EUR. Další poplatky nás stálo, když se Martinka dožadovala, aby naše pětiletá Amálka neseděla na druhém konci letadla sama, mezi cizími lidmi. V tomhle rozsazování rodin od sebe je Ryan Air opravdový mistr. Šílený z Ryan Airu, a abych se vyhnul dalším neplánovaným výdajům, jsem následně dokoupil vše, co bylo za příplatek k dispozici, včetně přednostního nástupu do letadla, dodatečných příručních zavazadel a gourmet balíčku s fidorkou a láškou šampáňa na uklidnění.

Zbývající dobu do odletu využíváme k studiu Maroka, plánování detailů naší cesty, opakování základů arabštiny, rezervaci hotelů a jak je už zvykem pro naše podobné cesty, výrobě vlastního průvodce na cestu, neboť Lonely planet už pro nás není dost dobrý a navíc má zbytečně mnoho stránek. Takto nám krásně utíká čas, na konci listopadu zdobíme vánoční stromeček, abychom si ho stihli užít, babička peče marokánky, Martinka dělá štedrovečerního kubu z kuskusu, Jézíšek přichází, Jézíšek odchází a my konečně jedeme!

Než se do samotného vyprávění pustíme, musím učinit obligátní varování. Do jinak veskrze odborného textu tohoto povídání se mi podařilo propašovat několik kusů textu spíše odporného. Jedná se o “fake news” z proruských webů a odměna čeká na toho pozorného čtenáře, který těchto textů objeví co nejvíce!

D1 – Letíme do Maroka – 26. 12. – úterý

Budíme se před devátou hodinou ranní v hotelu Novotel City Frankfurt ve Frankfurtu nad Mohanem. Oblékáme se a jdeme na snídani v přízemí, která je naprosto vynikající.

Vnímavý čtenář se asi zamyslí, kde jsme se vzali v nějakém Novotel tohle bůhví kde. No to je tím, že povídání je sepsáno podle dochovaných poznámek a bohužel poznámky pro D0 se nedochovaly. Naštěstí si něco málo pamatují a tak alespoň krátce můžu dovysvětlit. Včera, na první boží hod vánoční, jsme jeli celá rodinka autem z Kladna do Benátek k tamní babičce a dědovi sklídit úrodu od Jézíška, abychom následně jeli i s dárky v kufru a všemi zavazadly rovnou do Frankfurtu nad

Mohanem, kde jsme přespali, abychom v pohodě stihli letadlo do Maroka, které odlétá dnes odpoledne z letiště Frankfurtu Hahn. Toliko k pochopení kontextu a teď zpátky do dnešního dne.

Po snídani se dobalujeme a vyrážíme k 120km vzdálenému letišti Hahn, do vesnice Altlay, kde máme domluvené hlídané parkování u hotelu Zur Morschbach. V tomto hotelu budeme také spinkat, až se v příštím roce vrátíme z Maroka, ale zatím tady bude parkovat naše autíčko. Parkování je zde levnější než přímo na letišti a zrovna tak ubytování zde má být významně lepší než letištní Bed & Breakfast.

Do hotelu přijíždíme ve 3/4 na 12 a už se těšíme, co si dáme dobrého na zub. Nic si nedáme, místní pan vedoucí nám nekompromisně říká, že od 12 to má plně rozebrané rezervacemi a v zásadě stejně neúspěšně dopadneme, ať pojedeme v okolí kamkoliv, protože v tento sváteční den jsou buď restaurace zavřené, nebo jsou podle místních zvyklostí zamluvené pro slavnostní rodinné obědy s babičkami. My to šéfe chápeme, ale zkus to vysvětlit našim hladovým dětem.

Necháváme se tedy hned hodit na letiště, kam nás veze pan vedoucí dodávkou. Po cestě se dožaduju vysvětlení, kdo dal letišti Hahn přízvisko Frankfurt, když to s Frankfurtem nemá nic společného. Německý pán nám to vysvětluje. Prý jde o dlouhý příběh táhnoucí se do devadesátých let minulého století, kdy první majitel to tak marketingově pojmenoval. Proti tomu se ohradil stát Hesensko, soudní spor vyhrál a letiště se nějakou dobu jmenovalo jenom Hahn. Jenže pak původní majitel umřel, letiště se prodalo, no a co čert nechtěl, podíl v něm koupil i stát Hesensko a ten tam jméno Frankfurt vrátil.

Na letišti vyskakujeme z dodávky, bereme zavazadla a první naše kroky míří do místního McDonaldu. Ať si říká, kdo chce, co chce o kvalitě jídla v tomto svatostánku konzumu, happy meal s hračkou rozzáří dětské oči o poznání více než zlaté hvězdy s fotkou páně Pohlreicha na dveřích restaurace.

Odbavujeme jen jedno zavazadlo. Odhodlán neponechat nic náhodě jsem ostatní příruční zavazadla preventivně několikrát přešel autem ve 2 směrech, aby prošly místním testerem rozměrů. Prošly.

Po nástupu do letadla si sedáme a čekáme a čekáme. Porouchal se prý komunikátor v kabině. Letušky tím pádem nemůžou předvést bezpečnostní pokyny. Letadlo tím pádem nesmí odletět. Komunikátor funguje pouze pilotům z kokpitu letadla, kteří nás průběžně informují o této nemilé situaci. Po hodině paniky letušky provádí restart komunikátoru běžícího nad operačním systémem Windows. Problém je záhy vyřešen, komunikátor opět funguje, můžeme odletět. Sedíme rozdělení na 2+2, vedle mě je Eliška a o řadu dále přes uličku sedí vedle Martinky Amálka. Snažím se přesvědčit sousedy, zda by si to s námi neprohodili, abychom mohli sedět jako rodinka pohromadě, ale jak se zdá, každý si za své místo draze připlatil, a tak se ho nehodlá jen tak vzdát. Nevadí, hlavně že sedíme a letíme. Čas si krátíme s Eliškou hraním hry na potápění lodí, pak mi Elda čte kousek Harryho Pottera II a nakonec si hrajeme na designery tetování, kdy si vzájemně bodujeme naše výtvary. Pak už nevím, protože spím.

Po 3 a 3/4 hodiny letu přistáváme na krásném moderním letišti Menara v Marakeši. Jdeme na pasové kontroly. Rozhlížíme se po místních úřednících a chvíli váháme, zda se nestala chyba v matrixu a my se nějakým záhadným omylem nepřenesli v čase a prostoru zpátky k nám, protože místní opálení úředníci vypadají úplně stejně, jako ta parta kopáčů z Kladna, co nám nejdříve kopali plot

a pak vykradli chatu. Prvotní nadšení z nás ale záhy opadá. Při průchodu letištěm jsme vystaveni strašným procedurám a nekonečným frontám mezi nimi. Neklid našich dětí neuniká pozornosti místní ochrance a po chvíli nás vytahují z jedné dlouhé fronty, aby nás poslali k okénku s nápisem VIP. Tady už to celkem frčí a čekáme jenom hodinu. K pásům se zavazadly dorážíme jako první z našeho letadla. Pásky už tam krouží a jsou plně naložené kufry. Bohužel náš mezi nimi nejezdí. Chvilku na to bezradně koukáme, než nás napadá, že musíme stáhnout z pásu ty kufry cizí, aby se tam uvolnilo místo a mohl přijet ten náš. S odhazováním kufrů nám pomáhá namol opilý Němec, cizí kufry létají do velké dálky a je to tedy i celkem zábava.

Po další kontrole a screeningu našeho odbaveného kufru pospícháme do půjčovny Europcar, kde máme zamluvenou káru na celou dobu pobytu. Výběru auta jsem se ještě v teple domova opravdu pověnoval a rozhodnut nešetřit jsem přes RentalCar.com zmluvil nadupané Volvo S60. Jak už to tak v arabském světě bývá, né vždy jsou očekávání a realita ve shodě a tak místo krásného Volva dostáváme černou Škodu Octavia s tvrzením, že to je přece to samé. Venku je tma, let měl zpoždění, šílené procedury na letišti, a děti křičí, že mají hlad. Nemám sílu se s nikým hádat, bereme Škodovku. Při přebírání si dáváme pozor, abychom do předávacího protokolu zaznamenali veškeré odřeninky, které na autě jsou, aby na nás nezkoušeli nějaká šmėčka, až budeme zase auto vracet.

V autě zjišťujeme, že podobně jak v Ománu, ani v Maroku Google maps navigace nefungují resp. stažené offline mapy správně ukazují, kde právě jsme, ale nikterak nenavigují. Role google navigátorky se tak ujímá Siri Martinka, která nás podle mapy bezchybně navádí až do hotelu.

Ta první cesta autem je slušný adrenalin. Na řízení v Maroku je třeba si zvyknout. Nechá se na to zvyknout, ale chvilku to prostě trvá. Nejdříve to vypadá, že všichni jezdí jako prasata, ale jsou za tím určitá opakující se schémata, která je třeba pochopit, mentálně přijmout a nakonec se do nich zapojit (vzkaz pro Martinku, já nejezdil v Maroku jako prase, já se jen adaptoval na místní schémata).

Jsme rádi, když parkujeme auto u našeho hotelu Amani. V hotelu si odkádáme zavazadla do pokoje a rychle jdeme na naši první hotelovou večeři. Úžasná kořeněná polévka Harira z bílých fazolí k naší radosti chutná i jinak vybíravým dětem. V dalších chodech přichází těstoviny a skvělý dezert. Jídlo dobré, jediným problémem je, že to místní obsluze stráááášně dlouho trvá. Čekání mezi chody si krátí holky hrou her na tabletech.

Náš apartmánový pokoj s kuchyňkou je organizovaný tak, že se na noc budeme muset rozdělit do dvou místností. Bohužel, jenom v jedné z nich hřeje klimatizace. Vzhledem k tomu, že má během noci venkovní teplota klesnout někde k 5 stupňům Celsia, je jasné, že děti půjdou do tepla a my se pohádáme. Překvapivě boj ale není o to, kdo bude v teple a kdo zmrzne, ale o to, kdo si užije luxusu noci bez dětí v jedné posteli. Pro dnešek vyhrává Martinka, která bude mrznout, zatímco já musím vyprávět dětem pohádku o modrém a růžovém autíčku, potom o Popelce a potom ještě celou noc děti přikrývat.

D2 – Marakeš I – 27. 12. – středa

Snídaně je v našem hotelu. Hotel jsme kromě příznivé ceny vybrali i podle výborného hodnocení na booking.com. Dodnes netušíme, za co si to ten hotel vysloužil a příště bychom rozhodně volili jinak.

Alespoň, že v hotelu funguje celkem slušně wifina a tak po snídani nahráváme do mobilu navigaci Sygic s offline mapami Maroka, abychom ulehčili život Martince, a mně nervy. Nasedáme do auta a jedeme do centra Marakéše. Naším cílem je ikonické náměstí Jemaa el-Fnaa, v překladu znamenající „sraz mrtvých“, pravděpodobně v odkazu na popravu, které se zde v minulosti vykonávaly.

Naše adaptace na marocký styl řízení automobilu pořád ještě nedoběhla a tak se mnou za volantem není žádná sranda. Náměstí nacházíme v souladu s navigací a u něj parkoviště. Auta zde parkují namačkaná na sobě v pěti řadách a tak jsme slušně požádáni zanechat klíče od auta v autě, aby v případě potřeby místní parkovači s autem popojeli. Této možnosti využívají místní kluci k prohledání našeho auta, jak mi později při jeho vyzvedávání naznačuje čidlo špatně dovřeného kufru. Tím se utvrzuji ve svých xenofobních stereotypyzujících teoriích hledajících korelace mezi lidskou povahou, náboženstvím, inteligencí a speciálně zeměpisnou šířkou. Doma mám ale o těchto teoriích mluvit přísně zakázáno a tak je ani tady rozvíjet nebudu.

Než se do prohlídky Marakéše opravdu seriózně pustíme, pojd'me se malinko seznámit s historickými reáliemi. Marakeš (česky správně Marrákeš, původně berbersky tamurt'n'Akkuc neboli „Boží země“) je hospodářským, kulturním a turistickým centrem jižní části Maroka. S 850 tisíci obyvatel je to čtvrté největší město v zemi (po Casablance, Fesu a Rabatu). Město bylo založeno v počátcích vlády Almorávidů někdy mezi 1062 a 1070 neúnavným válečníkem jménem **يوسف بن تاشفين**, jenž dobyl Maroko za dva roky a poté se zaměřil na Španělsko, kde porazil křesťanské krále a ustanovil marockou vládu nad Andalusií. Ortodoxní a reformátorská dynastie Almohadů, jež nastoupila po Almoravidech, město vydrancovala během několika dní poté, co si jej v roce 1147 přivlastnila. Přesto však Marakeš zůstala důležitým městem říše a s nástupem třetího sultána z dynastie hadů Jakúba al-Mansúra došlo k největšímu rozvoji města (postavila se mešita Kutubíja s 80 metrovým minaretem a také známé červené hradby). Pak už to šlo většinou jen z kopce. Zlomilo se to až po získání nezávislosti (1956) vlnou přistěhovalců z Atlasu a jeho okolí, vlivem zlepšených metod obhospodařování okolních polí a zejména značným rozvojem turismu. Není tedy náhoda, že Marakeš je i naše základna k poznávání Maroka.

Ted' ale stojíme uprostřed náměstí Jemaa-el-Fnaa a přemýšlíme, jak s prohlídkou Marakéše vlastně začít. Domlouváme se, že než se pustíme do detailu, chtělo by to nejdříve nějakou přehledovku, nějaký „big picture“, jak říkáme my Američané. Na to je nejlepší kočár s koněm a perfektně anglicky mluvícím průvodcem, který v nás rozpumpuje patřičnou zvědavost a třeba se s námi podělí i o nějaké místní pikantnosti, které se odehrávají za zavřenými dveřmi. Kočárů čekajících na turisty parkuje u náměstí asi 200 kusů, a tedy nám nedělá problém se rychle domluvit s místní kočárovou mafii. Usmlouváváme cenu z 600 marockých dirhamů na 400 a podle posměšné tváře hlavního vyjednávače jsme se ještě zdaleka nedostali na hranici možného.

Vyrazíme na okružní cestu Marakéši pohledem na dominantu Marakéše, mešitu Kutubíju.

Cesta nám odsýpá podél dalších marakešských pamětihodností. Zatímco holky se tváří nadmíru spokojeně, já se mračím. Anglicky mluvící průvodce vyčerpal veškerou svoji anglickou slovní zásobu při představování se a od té doby pořád mele jen něco v arabštině, bůhví jestli si netelefonuje s manželkou nebo neléčí Tourettův syndrom. Po cestě objíždíme středověkou medínu s červenými hradbami postavenými z červeného pískovce ve 12. století, díky kterým získala Marakeš přezdívku “červené” město. Následně jedeme přes moderní centrum města, kde nás zaujmou telefonní antény, které jsou postavené v dokonalém tvaru palem a od palem se vzhledově liší jen tím, že jsou vyšší a úplně rovné. S holčičkami soutěžíme, kdo uvidí první další falešnou palmu, má bod. Prohrávám. Okružní cesta má být na hodinu. Po cestě přijíždíme na občerstvovací stanoviště pro koně, kde parkuje několik dalších kočárů s koňmi. Náš kočí zapomíná včas brzdit a tak koně zoufale naráží do kašny s vodou a zezadu náš kočár do nich. Koně jsou tedy odsouzeni k transformaci do salámu, za což schytává náš kočí vyčiněno od ostatních kolegů kočích kočárů tam parkujících.

Hodinová projížďka se zdrcla na 45 minut. My se vracíme kousek zpátky po naší kočárové trase k prodejně, kde jsme viděli prodávat SIM karty. Rozhodujeme se mezi společnostmi Marocel a Orange, a vyhrává evropsky znějící Orange, čehož následně budeme několikrát litovat, protože pokrytí signálem má významně horší, než má Marocel. V Orange kupujeme datovou SIM kartu do našeho z domova přivezeného 4G modemu podporujícího na 30 světových mobilních standardů a protokolů a umožňujícího připojit až 20 zařízení najednou. Za 12GB dat po nás chtějí jen 250 Kč a my se podivujeme, jak si můžou v této rozvojové zemi dovolit mít tak levné datové služby, když

u nás by to bylo minimálně dvakrát tak drahé. Instalujeme SIM do modemu a jdeme hledat restauraci na oběd.

Volbu restaurace konzultujeme s tripadvisorem a vybíráme nedaleké Café Khi Khi. Místní menu pro turisty v angličtině nám napovídá, že dnes máme šanci se naplno ponořit do marockých vyhlášených dobrot. Děti dostanou kuskus, což je suché semolínové cosi, co nikomu nechutná. Dospěláci si dávají tajínu neboli tažínu, symbol Maroka, pokrm pojmenovaný po stejnojmenné hliněné nádobě, která se používá k jeho přípravě a v Maroku je všudepřítomná. Na spodku této nádoby je kruhová miska s rovným dnem a s okrajem a v horní části je velká poklice kónického tvaru, která zajišťuje, že se kondenzovaná pára, vznikající při ohřívání pokrmu, vrací na dno misky. Hliněná nádoba je často fešně upravena glazováním s dekorativními motivy. Samotné jídlo je připravováno dušením, tedy pomalým ohříváním nádoby nad dřevěným uhlím.

V místní nabídce Khi Khi je několik variant tažín podle typu masa. Martinka testuje jehněčí na sladko se švestkami, já беру pálivou rybí verzi s rajčaty a olivami. Vepřová maso v žádné marocké restauraci nenajdete, neboť ho zapovězuje islámské právo šaría.

Při obědě pořád čekáme, až se nám zaktivuje SIM karta v modemu a to tak dlouho, až nám dojde, že to nebude fungovat nikdy. Nevadí, máme s sebou spoustu další techniky včetně starého iPhonea. Ten sice nepodporuje tolik protokolů, ale marocká SIM v něm funguje perfektně a funkci hotspotu také zvládá.

Hlavní chody zajídáme rohamu gazely, jak se nazývá místní populární dezert, asi 7cm velký rohlíček plněný ořechy a kokosem. Zapijíme to marockým mátovým čajem, který je naprosto fantastický a zaslouží si samostatnou hvězdu v našem hodnocení Maroka. Kromě lahodné sladké chutě nealko mojita nás na něm nejvíce fascinuje metoda jeho nalévání. Snad aby nebyl tak horký, anebo aby nalívač prokázal, že není matlou, tak ten, kdo marocký čaj nalévá, postupně zvedá konvici do výšky, přičemž hrníček zůstává na stole. Dochází tak k souboji s časem, větrem, gravitací a šikvností nalévače. Ten, kdo dokáže nalívat čaj z výšky jednoho metru, aby při tom nepřelil hrníček o objemu 1dcl a nevytil ani kapku nazmar, je pravý Maročan. I my jsme se v Maroku nejednou pustili do tohoto souboje a strašně se u toho nasmáli. Martinka je Maročan, já jsem matla.

Po obědě se vracíme na náměstí Jemma-el-Fnaa, kde to prostě žije. Zvládáme se zde nezapřít s žádnými krotiteli hadů, trenéry opic, papouškáři, kouzelníky, čajovníky, leštiči bot, barevnými lidmi, co se chtějí nechat fotit za bakšiš, prodavači ovoce, prodavači suvenýrů, subsaharskými prodavači falešných brýlí a hodinek, stánkaři, naháněči restaurací a kaváren, certifikovanými i podvodnými průvodci a mnoha dalšími, kteří by rádi přesunuli část obsahu našich peněženek do vlastních kapes. Také jsou zde davy turistů a nikde v Maroku jich na jednom náměstí nenajdete více. O významu turismu pro Maroko svědčí fakt, že z pohledu hospodářství je to druhý největší přísun deviz do země ihned po exportu fosfátů.

Jdeme do místního souku a tady se s povídáním na vteřinku zastavím, protože je načase poučit případného neznalce o základní marocké urbanistické terminologii:

1. Sūk/souk/souq – tržiště, typicky tradiční starý trh. Někde se mu říká bazaar a tedy místo, kde se dá koupit kdykoliv cokoliv, co opravdu nepotřebujete

2. Kasbah/kasba - pevnost. Toto slovo pochází z tureckého “kasabe” značící malé město. V Maroku a celé severní Africe se používá k popisu pevnosti nebo opevnění ve městě a dnes to obvykle znamená ruinu z hlíny čehokoliv, co rozměry bylo větší než dům
3. Medína – stará část města, typicky obehnaná hradbami a díky historicky úzkým uličkám dnes obvykle nesjíždá pro automobily. Některé medíny jsou města sama pro sebe.
4. Madrasa neboli „médersa” – islámská náboženská střední a vyšší odborná škola. Původ těchto škol je z Persie, odkud se ve 13. století rozšířily směrem na západ
5. Ksar – tradiční sídelní celek (obvykle malý) v regionu na pomezí Sahary sestávající ze skupinky hliněných staveb obklopených vysokými zdmi. Prostě hliněný středověk.
6. Mešita – tak to ví i Amálka. Místní mešity jsou architektonicky skromnější ve srovnání s mešitami na blízkém východě, obvykle hranaté jen s jedním minaretem kvádrového tvaru a s minimálním zdobením zvenčí. V Maroku nemuslimům vstup zakázán.
7. Riád – typický marocký dům nebo palác, který má uprostřed domu zahradu (riad), dvorek nebo atrium. Dnes jsou často riády v medínách upravovány na hotely a tedy lákají svojí architektonickou autentičností pohádky tisíce a jedné noci.
8. Dar – marocky znamená dům, také často používaný jako hotel, od riádu se liší absencí toho atria uprostřed domu.
9. Hammam – turecké parní lázně a veřejné koupelny pocházející z doby, kdy marokánci neměli doma koupelnu

Marakešský souk nás uchvacuje. Je obrovský. Je to zastřešené bludiště chodeb a uliček, kde se každý dříve či později ztratí.

Ve srovnání s jinými souky, co známe z dalších arabských zemí nebo např. ve srovnání s Grand bazarem v Istanbulu, je zde významně větší nabídka a rozmanitost suvenýrů, navíc ve skvělé kvalitě zpracování. Pořizujeme nějaká mýdla, dřevěné krabičky a další dárky pro naše příbuzné. Já si pořizuji „djellabu“, což je typický marocký pánský dres střihem připomínající mnichovu kutnu s kapucou, ale v barvách vězně z Azcabanu. Ihned se převlékám, abych na ulici zapadl mezi místní marokánce.

Asi po hodině procházení souku zjišťujeme, že jsme zabloudili a absolutně netušíme, kterým směrem se vydat zpátky k autu. Ptáme se u několika stánků, až se po další asi hodině dostáváme k východu směr náměstí Jemmaa-el-Fnaa.

Ještě jedna poznámka k marakešskému souku. Dost často je zde slyšet volání „belak“, „belak“ – to není lákačka na mimořádné slevy, ale upozornění, že pokud ihned neuskočíte, do několika vteřin vás přejede plně naložený vozík s nákladem, osel, motorka nebo nějaký další dopravní prostředek po souku se pohybující.

Na Jemmaa-el-Fnaa opět obdivujeme genius loci, který toto místo má. Červené město Marakéš je marocká atrakce číslo jedna. Jemmaa-el-Fnaa je tím důvodem, proč to tak je. Jemmaa-el-Fnaa dělá Marakéš speciální a pokud by nebylo Jemma el-Fnaa, Marakeš by nebyla Marakeš. Bohužel, kouzlo Jemmaa-el-Fnaa nejde zachytit na fotografii.

Vracíme se na parkoviště. Naše auto se nachází zapasované za dalšími 4 auty, které se musí přeparkovat, aby to naše se mohlo vyparkovat a tedy je dostatek času ještě poslat zbytek rodinky na záchodky do Café Khi Khi. Stejně je to jejich vina, že tam teď musí.

Kousek od našeho hotelu jsme si včera po cestě z letiště všimli velkého nákupního centra. Jmenuje se Menara shopping mall a má v sobě slušně vybavený Carefour. Jedeme tam nakoupit zásoby do auta na příští dny. Potřebujeme vody na pití, sušenky pro děti, a sýry a salámy pro tatínka. Řešíme také problém s kvapně docházejícími penězi. Včera jsme vybrali nějaké dirhamy z bankomatu na letišti, ale dnešní kočár, oběd a nákupy nám v tomto ohledu rozhodně nepomohly. Bohužel bankomat v nákupním centru nefunguje a tak to budeme muset řešit nějak zítra.

Jedeme zpátky do našeho hotelu. Včera přes noc jsme parkovali naše auto na ulici před hotelem, dnes se rozhodujeme pro parkování v podzemním parkovišti těsně vedle hotelu. Toto parkoviště řídí Mustafa, starý hodný a možná i kouzelný dědeček, který sedí na nízké stoličce před vjezdem do garáží doslova ve dne, v noci.

V hotelu si chvíli hrajeme a pak jdeme do hotelové restaurace na večeři. Dostáváme nějakou čočkovou poblívku, jejíž konzumaci většina osazenstva odmítá a potom těstoviny s kuřecím masem, které zase odmítám já. Po večeři jdeme na pokoj dívat se na Anděl páně I a pak spinkat v podobném gardu jako včera.

D3 – Fes – 28. 12. – čtvrtek

Budíček nás budí ve 4:45. Dnes začíná naše echtovní cestování po Maroku. V překladu to znamená, že v následujících několika dnech objedeme pořádný kus Maroka, najedeme tisíce kilometrů v autě, a odškrtneme si slušný seznam nejvýznamnějších marockých atrakcí. A protože dnešní den je z pohledu najetých kilometrů nejnáročnější, honem honem všichni vstávat a oblékat.

Jenže v tuhle dobu se to lépe říká, než dělá. Holčičky důvod našeho spěchu vůbec nechápou a tak přesčasné vstávání a motivační pokřiky typu „dělej!“, „makej!“, „neflákej se!“ se nedostáváme do auta dříve jak v 5:30. Děda Mustafa je už na nás připraven a otevírá nám podzemní garáže. Dostává za to 2 dolary, a přehrává při tom v arabštině gottovskou scénku „tak to jsem opravdu nečekal“.

Nejdříve jedeme do nedaleké banky, kde z bankomatu taháme peníze na cestu. S tím, co nám po včerejšku zbylo, bychom daleko nedorazili. Ulice Marakéše jsou touto dobou téměř prázdné a tak se nám krásně jede přes celé město směr severozápad. Popravdě jsem za prázdné silnice rád. Ještě jsme se pořád 100% nenaladili na místní jezdící návyky. Za Marakéši najíždíme na dálnici směr Casablanca. Je to celkem smutné konstatování, ale stav silnic a dálnic v rozvojovém Maroku je na lepší úrovni než u nás. V Maroku nejsou dálniční známky, zato tu jsou mýtné stanice a tak každou chvíli stavíme a platíme. Když se to sečte, je to docela dost peněz.

Cesta do Casablanky neutíká úplně podle mých představ. Je pořád tma, což by tolik nevadilo, ale do toho je mlha, která mění průběžně hustotu a nutí mě jet pomaleji, než se na tak pěknou dálnici sluší. Navíc si se mnou nikdo nepovídá, všechny holky vytuhly, jen co vlezly do auta, a tak si musím povídat sám se sebou.

Mlha u Casablanky mizí, pokračujeme po dálnici směr Rabat, Martinka se probouzí. Probouzejí se i obě holčičky a na mně se v autě zvyšuje psychický tlak, abych co nejdříve zastavil. Stavíme na nejbližší benzinové pumpě, u které se nachází ultramoderní McDonald. Sice jsme včera v Carefouru nakoupili jídlo na dnešní snídani, ale kdo by dokázal odolat pravé lásce v housce. Osvěžení, nezdravě nasycení a zdravotně vyvenčení pokračujeme dále.

Navigace nás hloupě navádí přes centrum města Rabat, hlavního města Maroka. Rabat (berbersky zvaný „QQΘ•E“) hostí sídlo marockého krále, vlády, katolického biskupství i muslimského bratrstva. Ačkoliv se Rabat chlubí titulem hlavního města Maroka, známější a větší je město Casablanca proslavené stejnojmenným oskarovým filmem z roku 1942. Rabat byl totiž zřízen hlavním městem až v roce 1913 francouzskými kolonizátory, protože Maroko si do té doby na žádné hlavní město nehrálo. Bohužel, ani Rabat (staré město je UNESCO) ani Casablanca se nám do našeho marockého itineráře a tedy hlubšího turistického prozkoumání nevešly.

V Rabatu jsou zácpy a ztrácíme tam celkem dost času popojížděním. Dobrá věc je, že moje adaptace na místní styl řízení byla definitivně dokonána a teď už opravdu řídím jako pravý marokánec.

Po cestě si stěžuje Amálka, že ji bolí břicho. Zaražené prdy jsou strašné svinstvo a tak musíme po cestě stavět na dalších benzínkách, aby si mohla ulevit. Tahle kulturní poznávačka trochu degraduje obdiv k rozvinutosti Marockých silnic a dálnic. Co se záchodků týká, je to pořád špinavá rozvojová země.

Děti si za jízdy krátí čas v autě hrami na tabletech, Martinka mi čte z našeho průvodce, ať víme, co nás čeká. Po cestě míváme několik policejních kontrol, ale nás naštěstí nestaví.

Do Fesu, s populací čítající přes milion obyvatel druhého až třetího (soutěží s Rabatem) největšího města v zemi po Casablance a největšího aktivního středověkého města na světě, přijíždíme po poledni. Fes (česky Fás, arabsky فاس, francouzsky Fès) je nejstarším a nejvýznamnějším ze čtyř královských měst Maroka (vedle Fesu jsou to ještě Marakeš, Meknes a Rabat). Město bylo založeno roku 789 Moulou Idrissem I, rozvoje se ale Fes dočkal až za Idrisse II, který nebyl moula a nechal zde vybudovat mešitu, která je považována za nejstarší na africkém kontinentu. Založením Kairounské univerzity v roce 859 získalo město také intelektuálního věhlasu (v 10. století zde vystudoval např. papež Silvestr II., který se tu naučil počítat a zavedl v Evropě arabskou matematiku). Ačkoliv se sídlo vlády za dob berberských dynastií Almorávidů (1068–1145) a Almohadů (1145–1250) přesunulo do Marakeše, byl Fes ve své době největším městem na světě. Jak šel čas, odehrála se zde řada významných událostí dějin. Např. zde v roce 1912 byla podepsána Dohoda z Fezu, čímž se Maroko stalo francouzským protektorátem, nebo když město po roce 1956 opustila židovská komunita stěhující se do Izraele, prosperita města šla rapidně dolu. Ale co si budeme povídat, české malebné pohraničí po odsunutí Němců také není zrovna tahounem české ekonomiky.

Od jistého bodu GPS navigace ve Fesu selhává v navigování. Důvodem je, že náš dnešní riád se nachází uprostřed středověké medíny, která patří mezi největší městskou zónu bez aut na světě. Martinka nás navádí podle naší polohy v Google mapách tak, abychom parkovali relativně blízko našeho riádu, měřeno vzdušnou čarou směrem přes hradby. Nacházíme parkoviště, kde už na nás čekají. Snědí mladíci s dvoukoláky nakládají naše zavazadla, aby nám je odvezli do riádu a ukázali

nám cestu v tomto labyrintu úzkých uliček. Místní fesácká medína je podobně jako ta marakešská zařazená na seznam památek UNESCO a to mám rád. Ostatně udržet si průměr jedna UNESCO památka na den je cílem celého našeho marockého cestování.

Náš dnešní hotýlek se jmenuje Riád les Iddrises. Vybrali jsme ho na booking.com na základě fantastického hodnocení. Riád les Iddrises je zdoben židovskými symboly jako jsou známé šesticípé hvězdy, sedmiramenné svícny a další. Majitelka je sympatická a milá holka, která je tak nadšená z mé francouzštiny, že okamžitě přepíná na angličtinu. Ukazuje nám náš pokoj, a domlouváme se s ní, že nám sežene na čtvrtou hodinu odpolední oficiálního průvodce místní medínou.

Zatím jdeme na oběd do nedaleké restaurace, kam nás dovede arabská služebná paní z riádu. Po cestě pro jistotu fotíme všechny rohy, kde nějak zabočujeme, abychom pak trefili zpátky do hotelu. Místní medína je totiž totální chaos úzkých uliček, krámků, dílen, mešit, madras, směnárny a dalších starých a navlhlých budov. Všude je plno lidí. Pocit propadnutí se v čase do středověku je neodbytný a kazí ho jen oblečení místních lidí a chytré mobily v jejich rukách. K obědu dostáváme do mrtva spálený jehněčí stejk. Děti sytíme kuskusem, o kterém mě Martinka musí opakovaně přesvědčovat, že jim toto jídlo opravdu chutná. Není snadné tomu uvěřit. Po obědě jdeme zpátky do riádu si dát hodinovou chrupku, protože dnešní ranní vstávání bylo nelidské. Všichni usínáme instantně.

Ve 4 hodiny odpoledne stepujeme před riádem a čekáme na našeho průvodce, který má 15 minut zpoždění. Je to postarší, téměř 60 letý, pán a má v uších naslouchátka. Prohlídku začínáme v nedaleké madrase, kde se místní studenti učili Prorokovo slovo už ve 12. století. Pan průvodce nám dává odborný výklad v míře detailu vhodné pro opravdové milovníky madras. Toho využívají naše malé holčičky ke hře na honěnou. Po prohlídce madrasy si jdeme prohlédnout hlavní brány do medíny. Protože se pomalinku připozdívá a protože chceme ještě stihnout známé feské barvírny kůže (taneries) za denního světla, náš pan průvodce nám bere 2 červené malé taxíky. Barvírny jsou totiž na druhé straně medíny.

Taxíky v Maroku se dělí na malé neboli „petit taxi“, které vezmou najednou maximálně 3 lidi a velké „grand taxi“, které - jak název napovídá - jsou větší a poberou až 6 lidí. Počet 3 je pro „petit“ taxi nepřekročitelný a i novorozené miminko je bráno jako 1 člověk. Proto musíme brát 2 taxíky najednou. Společně s průvodcem a Eliškou jedeme v prvním taxíku, v druhém autě za námi jede Martinka s Amálkou. Až teď stíhám přemýšlet, jestli to byl opravdu dobrý nápad, nechat se takhle rozdělit, když Fes je známý okrádáním a únosy turistů. No teď už je to jedno, jedeme. Taxi – stará rozdrkaná kára, kde okénka nejdou stahovat, neboť má urvané kličky - obkružuje hradby medíny. Cesta trvá asi 5 minut a poskytuje nám různé výhledy na medínu. Na konci říkám panu taxíkáři, že by si měl vyměnit brzdové destičky, protože ty staré už musí být pár let sjeté. Asi by mu to bylo jedno, i kdyby mi rozuměl.

Taxíky platí náš průvodce, který se postupně ukazuje jako výborná volba. Ovládá prý 10 jazyků a podle toho, co jsme byli schopni sami vyzkoušet, tak skvěle. Prý z roku žije 6 měsíců v Maroku a 6 měsíců ve španělské Zaragoze. Fes zná opravdu dokonale. Jeho hlavní přidaná výhoda pro nás je v tom, že nás bere na „hard core“ zajímavá místa, kam bychom se sami nikdy nedostali a asi si ani netroufli.

Po vystoupení z taxíku jdeme do největší barvírny kůže ve Fesu. Výhled na kádě s barvami je ze střechy přilehlého domu, kde dostáváme výklad o tom, jak se místní kůže zpracovává a barví. Nejprve se stažená kůže šoupne na pár dní do místní řeky, pak se vyčešou chlupy, pak se úplně zbaví zbytkových chlupů louhováním v kádích s roztokem z holubiho trusu, který funguje jako místní levný přírodní amoniak. Potom se vylouhovaná kůže normálně vypere v pračce a pak se moří v kádích s přírodními barvami. Proces v různých etapách barvení můžeme sledovat z bezprostřední blízkosti. A není to proces rozhodně voňavý. Aby se nám neudělalo zle z toho smradu, dostali jsme každý snítku máty, ke které si kontinuálně přičucháváme. Je to každopádně intenzivní zážitek.

Barvárna je už součástí medíny, my pokračujeme v prohlídce do jejího nitra. Medína je rozdělena do různých sekcí, kde jsou tématicky zaměřené dílny a workshopy. Jdeme přes části, kde se vyrábí věci z kovu, další, kde se dělají věci ze dřeva, část, kde se barví látky, pekárny atd. Průvodce nás vodí, ukazuje, vysvětluje a nepřesvědčuje k návštěvě obchodů jeho bratrů, za což ho velebíme do nebes.

Po cestě dále navštívíme nejstarší univerzitu, nejstarší knihovnu a nakoukneme dveřmi do několika mešit, do kterých bohužel nemuslimové nesmí. Ptám se průvodce, proč v některých zemích se do mešit může, zatímco v jiných ne. Prý je to složité, ale abych to pochopil, tak pro jednoduchost je třeba se podívat na politické zřízení dané země. Zatímco v republikách (Tunis, Alžír, Tunisko) smí nemuslimové do mešit, království jsou více konzervativní. Přesto existuje i několik málo mešit v Maroku, kam nemuslimové oficiálně smí, např. veliká mešita Hassan II v Casablance chlující se titulem největší mešity v Maroku a sedmé na světě.

Jdeme se podívat, jak se vyrábí nitě z listů agáve a následně jak z toho šijí na tkalcovském stavu látky a pak se necháme odvést do místní vyhlášené restaurace a #1 na tripadvisoru. Holčičky nám totiž hlasitě naznačují, že je čas jídla. Námi vybraná thajská restaurace je bohužel plná a tak jdeme do jiné, s tradiční marockou kuchyní. Zde se loučíme s panem průvodcem, platíme mu 300 dirhamů i se spropitným a jsme moc rádi, že jsme si ho vzali.

K večeři si dáváme „pastille“, což je další marocká specialitka - sladká buchta plněná mletým hovězím masem a ořechy. Děti dostávají jejich oblíbený kuskus, který tradičně nejedí. Skvělé jsou místní teplé salátové předkrmy z cukety, lilku, mrkve a rajčat. Zejména pečený lilek je tak dobrý, že si ještě přidáváme. Máme vynikající náladu a jsme nadšeni z Fesu. Po cestě se rozhodujeme, že za to, jak naše holčičky dnes odpoledne krásně ťapaly a neprotestovaly, tak jim koupíme „něco“. Amálka si vybírá náramek s drahokamem a rozvážná Eliška se rozhoduje počkat si na „něco lepšího“ na zítra.

Cestu do riádu po menším hledání sami nacházíme. Na pokoji si pouštíme „Anděl páně II“ a pak jdeme všichni spinkat.

D4 – Chefchaouen – 29. 12. – pátek

Riád les Iddrisses milujeme! V noci bylo krásně teploučko a my spíme v kuse až do čtvrt na devět. Snídaně je objednána na 9:00 a tak zbývajíc čas využíváme k sprchování se v místních historických sprchách z pohádek 1000 a 1 noci. Poslední se sprchuje Martinka, která nedotahuje kohoutky a zaklapává odtok vody, takže než stihneme z tohoto super-Riádu odjet, ještě ho stihneme vytopit.

Když už jsme se dotkli hygieny, běžní Maročané (zejména ti bydlící v medínách) nejsou zvyklí mít doma koupelnu. K hygieně jim slouží “hammámy” neboli veřejné koupelny. Návštěva lidového hammámu (né hotelového) má být úžasný kulturní zážitek. My ho nezažijeme, né všude můžou do hammámu děti a hlavně sekce pro muže a pro ženy jsou v hammámech oddělené. Výjimkou jsou jen některé luxusní hammámy (zejména v hotelích) popřipomínající moderní evropské termální koupele a masážní a relaxační centra.

Snídaně v našem riádu je stejně skvělá jako je celý riád a domlouváme se, že ač jsme obvykle na vyplňování hodnocení u hotelů skoupí, tentokrát si čas uděláme a hezky je za všechno pochválíme (a také to po příjezdu domů děláme).

Po snídani si necháváme přistavit pána s kárkou, aby nám odvezl naše zavazadla k asi 1/2 km vzdálenému autu. Kromě kufru tentokrát do kárky umisťujeme i obě děti, kterým se samozřejmě jízda v kárce líbí. Po cestě přes medínu stavíme v místní směnárně vyměnit nějaká eura na dirhamy, ať pořád jenom netaháme z mojí stále tenčí platební karty. U auta odměňujeme pána s kárkou asi 50Kč na naše a vyrážíme směrem k našemu dnešním cíli, modrému městu Chefchaouen. Čeká nás zase dost dlouhý přejezd. Sice je to jen 200km, ale po cestě už nejsou žádné dálnice tak, jako včera. Navigace ukazuje pesimisticky 3,5 hodiny v autě.

Kus za Fesem stavíme na jedné vyhlídce, kde je malý trh s lokálními produkty. Kupujeme mandle prvotřídní (prý) kvality a k tomu dostáváme zdarma pytlík nahnílených mandarinek. Ač je pořád ráno a teploměr ukazuje milých 22 stupňů Celsia, venku na slunci je už třicetistupňové vedro.

Jedeme dál a já zjišťuji, že naše oktávka jede docela pěkně a byla by škoda toho nevyužít. Postupem času se stáváme nejrychlejším autem na místních komunikacích a podobně jako místní borci bereme čáry na silnici a dopravní značky omezující rychlost spíše jako doporučení, nežli povinnost. To se záhy ukazuje jako finančně nevýhodné. Zatímco v jedné vesnici to ještě odneslo auto, které jsme tlačili před sebou, o kousek dál už policisté staví nás. Jsou 3 a jejich neznalost angličtiny nepovažují za svůj, ale za můj problém. Ukazují mi nejdříve fotku našeho autíčka na radaru a pak list papíru hustě popsaný arabskými klikiháky. Uprostřed je viditelná číslovka 150 a tedy obnos, který po mě teď požadují. Zkousím na ně mé oblíbené triky, jako že jsem retardovaný, že nerozumím, jsem tourist a „Marocco is beautiful“, dotaz na “discount”, křičím na ně „belak“ atd.,

nic nezabírá. Nakonec jim dávám peníze a říkám, ať si nechají drobné, že nepotřebuji žádný papír. Oni že to teda zase ne, a následujících 15 minut vypisují složitý formulář o velikosti A4 – k tomu potřebují můj řidičák, pas a všechny papíry od auta z půjčovny.

Tyto momenty vždy malinko srazí vynikající náladu v kabině automobilu o pár stupňů níže. Snažím se tedy rozveselit zbytek rodiny vypočítáváním, v kolika zemích už jsme platili pokuty a ujišťováním je, že tady je to v zásadě levnota. Následně si po cestě dávám většího bacha na rychlost zejména na úsecích s omezením rychlosti a při projíždění vesnic.

Do Chefcha (čti Šefše) přijíždíme po jedné hodině odpolední. Naše dnešní ubytování se opět nachází uprostřed medíny, kam se nedá zajet autem a tak náš hotel požaduje dopředné kontaktování před příjezdem. To děláme asi 20 minut před dojezdem na místo a dozvídáme se, že máme nejprve zajet k hotelu Anaya, pak se znovu ozvat a následně si nás tam někdo vyzvedne. Hledání hotelu Anaya zvládáme díky mobilním datům. Při příjezdu k městu zíráme na modrou výstavbu města Chefchaouen, která je unikátní a díky které je taktéž na seznamu památek UNESCO a to mám rád.

Martinka nás úspěšně odnavigovává do správné ulice, a po čase nacházíme i správný hotel Anaya odkud voláme Asízovi, aby si nás našel. Zní to celkem jednoduše, ale v reálu to až taková sranda nebyla. Všude v Maroku jsou naháněči placeného parkování, kteří skáčou před auto a snaží se nás navést na jejich parkoviště. Jenom tak „někde si zastavit s autem“ se prakticky nedá, protože kromě domahačů se parkovního se ihned objevují prodejci šperků, suvenýrů a všeho možného. Zamknutí v autě, do kterého se na nás pořád někdo dobývá, čekáme na záchranu od Asíze. Ten nás po pár minutách vyzvedává, zajišťuje nám parkování na úplně plném parkovišti a odvádí nás k našemu

dnešnímu ubytování, kterým je Dar Aligira. Se zavazadly nám zase pomáhá nějaký pán, který se odněkud objevil, zavazadel se chopil a nedal se odbýt. Dar Aligira jsme vybrali s ohledem na hodnocení na booking.com a dokonalou polohu uprostřed modré medíny. Netušili jsme, že si pronajímáme celý dům, který budeme mít jen a jen pro sebe. Náš modrý dům má 4 patra, nahoře je terasa s výhledem na medínu a okolní domy, ve 3. patře je ložnice a záchod, ve 2. patře je obývací a kuchyň. Po tom, co nám Asíz předá dům, vyřídíme papíry a zaplatíme, se domlouváme, že i zde chceme průvodce. Asíz nám sežene průvodce Mohameda na 3:30 odpoledne a tedy máme akorát tak čas zajít si na oběd do nedaleké Casa Aladin, která má perfektní hodnocení na Tripadvisoru.

Pětipatrová restaurace je opravdu super s krásnou náhorní terasou a výhledem na město.

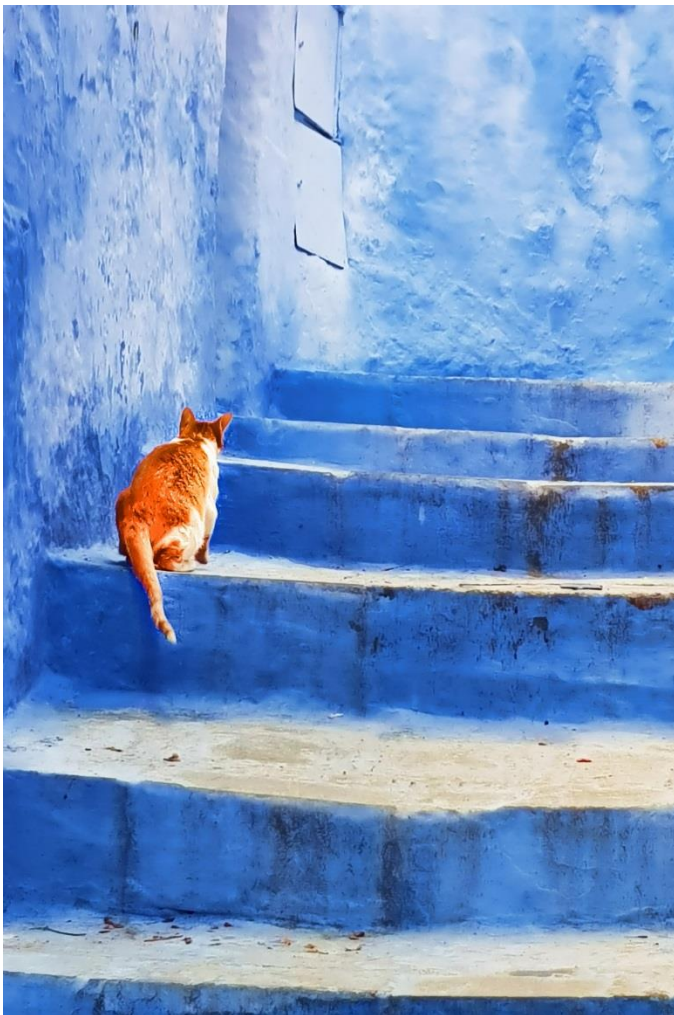
Já si dávám grilované sěpie, Martinka si dává jehněčí maso s hranolkama a holky dostanou špagety bolognese. Sěpie jsou fantastické, bohužel stíhám jenom jedno sousto, následně mi do nich Amálka vylévá 3 deci pomerančového džusu. Mám po jídle. Martinka se se mnou následně férově dělí o její tuhou ovci.

Pak se zbytek rodiny rozhodl mě zradit. Martinka i děti odmítají jít na 2 hodinovou prohlídku města s průvodcem, že si prý jdou lehnout a až se vrátím, tak jim budu dělat průvodce já. S Mohamedem se potkáváme v 15:30 před Aladinem. Je to 21 letý pohledný mladík s bílým ksichtem a nikterak nepřipomínající místní rómsky vypadající obyvatele. K mému překvapení neumí moc francouzsky, zato mluví plynule španělsky.

Historicky to bylo tak, že zatímco střed a jih kolonizovali Francouzi, sever Maroka ovládali Španělé a dodnes jsou na severu Maroka v jejich držení dvě malé enklávy Ceuta a Melila. Místní

seveřané tedy kromě arabštiny ovládají i španělštinu. Jinak obecně v Maroku platí 2 oficiální jazyky – arabština a berberština, třetí nejrozšířenějším jazykem je francouzština, kterou mluví asi třetina populace Maroka a která je povinným jazykem na školách.

Jenže Mohamed má ještě navíc perfektní angličtinu s americkým přízvukem. Je to cílevědomý chlapec studující 2 střední školy najednou a připravující se na studium práva v angličtině (inshallah) na nějaké evropské univerzitě. Jeho zálibou je trekking a běhání po horách a jeho plánem je kromě ukázání mi města vylézt se mnou ještě minimálně k španělské mešitě na místní kopec nad městem, odkud je krásný výhled na modré město. Já s plánem souhlasím, Mohamed následně lituje, když při cestě do kopce má obavy z mého hlubokého dechu kardiaka, a zoufale se snaží zabránit neštěstí nabádáním mě k častějšímu stavění a focení místních modrých scénérií. Než ale polezeme na kopec, nejdříve musíme projít město. Prohlídku začínáme v místní kasbě, kde dříve bývalo vězení a dnes je muzeum. Je zde také zakončen podzemní 5km dlouhý tunel vedoucí na nedaleký kopec, který sehrál nějakou významnou roli při osvobození Maroka od Španělů, ale tu roli si už nepamatuju. Ve městě mě pak podle mých instrukcí vodí po různých místech, která jsou fotogenická a zajímavá pro turisty.

Mohamed má obrovskou kliku, že kápnul na fundovaného hospodského politologa a tak po cestě kecáme o výhodách a nevýhodách různých forem vládnutí a politických struktur. Mohamedův mladický idealismus ho vede ke zpochybňování monarchie a obdivu ke zřízení vlády lidí. Celkem je proto překvapen z mé kritiky demokracie a její neschopnosti dělat strategická rozhodnutí nad rámec jednoho volebního období. Jako průvodce Mohamed zdaleka není takový historik a místofil, jako náš včerejší profesor ve Fesu, ale jako mladík je skvělý na pokec o místním životě mladých lidí a jejich muslimských sexuálních frustrací.

V půl šesté se loučím s Mohamedem před naším domem. Než se holčičky doobléknou a připraví vyrazit do víru modroměsta, ještě si s Mohamedem vyměníme několik WhatsUp zpráv. Jak jsem pochopil, kluk trochu doufal, že bychom ho třeba mohli pozvat na večeři do jeho oblíbené restaurace Lala Mesouda, protože evidentně byl nadšený za pokec s někým, jako jsem já, jehož intelekt dotýká se hvězd, ale dneska holt nebude mít šťastný den a na jídlo půjdeme sami.

V našem domě nabírám zbytek rodinky a vodím je po medíně, která díky nastávající tmě ztmavla z blankytně modré do tmavě modré až fialové. Děláme kolečko, kudy mě tahal Mohamed poslední hodinku a zakončujeme ho v 8 večer v restauraci Lala Mesouda. Tato Mohamedem a tripadvisorem doporučovaná restaurace se řadí mezi naše nejlepší v Maroku!

Co milujeme obecně v Maroku u večeří jsou freshe, čerstvé džusy. Prakticky v každé marocké restauraci mají nějaké čerstvě vymačkané džusy, většinou pomerančové, ale i jiné. Zde mají navíc kiwi a spolu s Martinkou je vyhlašujeme za nejlepší džusy našeho života.

K jídlu si Martinka dává místní specialitu – sváteční jehněčí steak, který dělají jenom v pátek; já dostávám v hliněné nádobě dušené hovězí maso tanjina (neplést s tajina) a holky se dělí o špagety s krevetama tak, že Éla papá krevety a Amálka špagety. K tomu všemu je pečený lilek a další marocké pečené, teplé a většinou pikantní saláty. K tomu dokonalý marocký placovitý chleba a jsme všichni v gurmánském ráji.

Jdeme do našeho domečku, kde se dělíme na 2 poloviny. Martinka bude spát s Amálkou nahoře v ložnici pod tlustou dekou; já budu spát s Eliškou v obývací, kterou krásně vytápí klimatizace. Bohužel, klimatizace má špatnou vlastnost - po hodině topení se vypíná. Aby začala zase topit, je nutné ji kompletně restartovat. A tak zatímco Eliška krásně spinká, já celou noc restartuju klimatizaci.

D5 – Volubilis – 30. 12. – sobota

Ráno se budíme s Eliškou před 8. hodinou. Holky nahoře musíme nejdříve rozmrazit. Společně pak jdeme ještě jednou na prohlídku fascinující modré medíny, tentokrát za bílého dne, což včera holky prospaly. Opakujeme už naši oblíbenou trasu.

Po prohlídce jdeme na hlavní náměstí kousek od našeho domu a před místní kasbou. Je zde vedle sebe několik restaurací nabízejících snídaně a soutěžících mezi sebou o turisty. Necháváme se vyhrát tou na kraji. Dávám si vaječnou amoletu, holky dávají

přednost toustům s marmeládou a k tomu je samozřejmostí čerstvý pomerančový džus. Potom jdeme dobalit naše zavazadla, podle domluvy s Asízem odevzdáváme klíč od domu pánovi, co má krám naproti našeho domu a jdeme zpátky k autu. Po cestě stavíme na náměstí vyfotit naše holčičky dožadující se papoušků, které tam k tomuto účelu nabízejí. Při focení papoušek pokaká Amálce botičky, která má následně v úmyslu, si ten kakánek papouškem utřít.

Dorážíme k našemu autu, které se nachází zastavěné jinými auty. Po 10 minutách dožadování se uhnutí jsme volní a jedeme dál. Dnešní cesta autem je podobně dlouhá, jako ta včerejší. Po cestě stavíme dotankovat naftu, která už povážlivě dochází. Také jsme jednou zastaveni panem policajtem, když se snažím předjíždět ve městě tam, kde se nemá. Staví nás zrovna v takovém trapném momentu, kdy Martinka přepočítává stav našich financí a má v ruce balík bankovek. Pan policista se mi snaží ošklivě vyčinit, že předjíždět se ve městě nemá, ale když vidí hromadu bankovek, tak se omlouvá, klaní se a uctivě nás posílá dál. V autě se odehrávají známé scénky, kdy holky hrají hry na tabletech, a pak se mezi sebou hádají, protože každá chce ten tablet, který má momentálně ta druhá. Když je přestane bavit hrát hry, sledují pohádky. Dneska frčí Křemílek a Vochomůrka a tak se v autě pořád zpívá: „vstávej semínko holala, bude z tebe fiala“.

Kousek před prvním cílem dnešní cesty, antickým městem Volubilis, nastává v autě dramatická situace. Holky potřebují urgentně na malou, ale není kde zastavit, všude jsou nějaké domy nebo nějakí lidé. Když už tlak na mě je tak hustý, že by se dal krájet, stavím na silnici vedle olivového háje. Bohužel olivové stromy není kukuřičné pole a tak jsou holky z dálky vidět. Jede k nám nákladák obložený asi deseti zle vypadajícími chlapy, kteří u nás staví. V ruce mají mačety a jejich úmysly jsou zaručeně nekalé. Rychle naháním holky do auta, sám tam také skáču, šlapu na plyn a

vyrazíme rychle pryč. Za tuto záchranu života namísto neskonaleho obdivu ještě sklízím posměch svých bližních a dostávám přezdívku „panikář“. No počkejte, to vám ještě vrátím!

K antickým památkám města Volubilis přijíždíme v jednu hodinu odpoledne. Holky se dožadují jídla a tak naše první kroky míří do místní restaurace. Jeden rychlý pohled na hygienický stav kuchyně nás plně nasýtil na dalších pár hodin, všichni se shodujeme, že to bez jídla ještě chvíli vydržíme.

Vstupné na vykopávky je úplně symbolické vzhledem k tomu o jakou významnou památku UNESCO se tu opět jedná. Volubilis je dochovalé odkryté římské město založené v 3. století př. n. l. jako fénické a později kartágské. Největšího rozmachu dosáhlo v 1. a 2. století n. l., z kteréžto doby se částečně dochovaly významné památky včetně baziliky, chrámu, vítězného oblouku a mnoha domů s mozaikovou podlahou. Volubilis padl okolo roku 285 do rukou místních kmenů a rozvoj se zastavil, místní barbaři město v 11. století opustili a přestěhovali se na 5km vzdálený kopec, dnešní Moulay Idriss.

U vstupní brány se nabízí několik průvodců, my je odmítáme, protože pro nás je prostě výkladu škoda. Kdyby se postavili do řady všichni antičtí průvodci, kteří se doposud bezúspěšně snažili, abych si zapamatoval rozdíly mezi slohy jónským, dórským a korintským, vznikla by fronta jak na za komančů na banány.

Volubilis procházíme asi za hodinku, pak jdeme na návštěvu místního muzea.

V místech dochovanějších chrámů a hezčích sloupů fotíme holčičky, které si stěžují, že je jim vedro a svítí jim sluníčko do očí, takže záhy přicházím o svoje hodobóžové sluneční brýle a stávám se nosičem nepotřebných kusů oblečení.

Po prohlídce volubiliských ruin přemýšlíme, jak to uděláme s obědem. Na stole jsou 2 varianty, buď jet do nedalekého městečka Moulay Idriss (mimořádně marocká alternativa poutního města pro chudé muslimáky nemající na výlet do Mekky) anebo zajet do asi 20km vzdáleného města Meknes, našeho dnešního cíle. Rozhodujeme se pro Meknes, kde máme zamluvené ubytování. Opět jsem zamluvil to nejlepší, co bylo k mání. Riád uprostřed tamní středověké medíny, která společně s tou ve Fesu a Marakeši patří mezi nevýznamnější medíny Maroka. Co v momentu rozhodování netušíme je, že dnes se koná v centru města Meknes trh a doprava je katastrofická. Poslední 2km popojíždíme přes půl hodiny a ulice, kam potřebujeme odbočit, je dnes překonfigurovaná na tržiště a tedy se tam odbočit vůbec nedá. Auto brzdíme před nějakou bránou, kde stojí policisté a křičí na nás, že tam nemůžeme parkovat a musíme okamžitě pryč. Jenže kam pryč? Nikam nejedeme, zamykáme se v autě, policajty ignorujeme a voláme do řádu, doufajíc, že tam někdo bude umět anglicky a zachrání nás. Telefon bere chlapík, který umí anglicky sakra dobře, jmenuje se Dejvid, narodil se v Anglii a žil tam do svých 10 let. Říkal, že nás vyzvedne, jen ať mu řekneme, kde jsme. Jó, to bychom také rádi věděli. Navíc jak nás může najít, když je kolem nás dalších 10000 lidí? Zatímco my čekáme na Dejvida, policista na nás pořád křičí, ať okamžitě odjedeme, nebo že bude střílet. Nikam nepojedeme, to by nás nenašel Dejvid.

Zázraky se dějí, Dejvid nás opravdu nachází. Když rozrušený policajt vidí, že patříme k Dejvidovi, jeho přístup k nám se okamžitě mění a uklání se až k zemi. Postupně poznáváme, že každý

v Meknes zná Dejvida a respektuje ho jako místního nejvyššího mafiánského bose. Dejvid nás navádí na nedaleké zcela zaplněné parkoviště, kde místo získáváme jenom díky tomu, že jsme od Dejva. Slovo Dejvid je naše nové heslo, otevírající nám všude dveře a vykouzluje všude úsměv. Ptáme se ho, kam by nám doporučil zajít na jídlo. Ptá se, jak máme velký hlad a když říkáme, že obrovský, doporučuje nám jednu restauraci na místním hlavním náměstí.

Dejvid nás odvádí do jeho Riádu ma Bohéme, který jsme opět vybrali díky lokaci v staré medíně a kvůli vynikajícímu hodnocení. Dostáváme krásný pokoj nebo spíš 2 pokoje sdílející jeden záchod s koupelnou. Riád prý bude také něco vařit, ale až tak od 6-té hodiny večer. My běžíme do té restaurace, kterou nám Dejv ukazoval. Při zmínce jména Dejvid na nás koukají jako na posvátné bytosti a dostáváme okamžitě významné slevy. Dáváme si slušnou pizzu a pak čaj. Rohy gazely jsou pro bílé sáhiby od Dejvida zadarmo.

Po večeri procházíme hlavní náměstí s trhem a domlouváme se, že další prohlídku Meknes necháme až na zítra. V Riádu si chvíli hrajeme s holčičkami a pak se domlouváme, že si skočíme ještě dolů na čaj. Mají tam krásně prostřeno a většina stolů je rezervována, ale dostáváme pěkné místo v salónku. Objednáváme si dort a mátový čaj. Při té příležitosti vytahuju mobil a koukám cvičně na můj oblíbený Tripadvisor. Nevěřicně zírám, když zjišťuju, že náš Riad ma Bohéme je absolutní číslo 1 v hodnocení mekneských restaurací. Dejvid se nám vůbec nepochlubil, že je také místní celebrity chef, a já se malinko stydím, že jsem ho nechal z parkoviště táhnout naše kufry. V důsledku nového zjištění odvoláváme dort a jdeme zkusit místní vyhlášenou pizzu. Za 20 minut nám přináší největší pizzu, jakou jsme kdy viděli. Má v průměru $\frac{3}{4}$ metru a je úžasná. Samozřejmě my už jsme po jedné večeri, tohle je další, takže nesníme ani polovinu, ale Dejv nám dává zbytky do krabice s tím, že nám zítra určitě přijde vhod.

Po večeri si dáváme náš oblíbený marocký čaj a pak jdeme na pokoj s cílem pustit si Mrazíka na počítači. Než stihne Nastěnka uštrykovat ponožky, všichni spíme.

D6 – Meknes a Silvestr v Marakeši – 31. 12. – neděle

Snažíme se vstávat v 8 ráno, což se nám víceméně daří. Dnešní den nás opět nečeká žádné flákání. Na program je dopolední prohlídka Meknes, odpolední cesta autem do Marakeše a večerní oslava konce roku starého a začátku roku nového. Dáváme skvělou snídani v našem bohémském Riádu a v 9 ráno vyrážíme na prohlídku města. Tak nějak nemáme žádný konkrétní plán, co chceme přesně vidět a tak si říkáme, že by pro nás bylo nejlepší si zase vzít nějakého průvodce. Kousek od brány, kde jsme čekali včera odpoledne na Dejvida, stojí zaparkované dva kočáry a my se domlouváme, že si nejdříve vezmeme na $\frac{3}{4}$ hodiny kočár a poté nás vezme anglicky mluvící průvodce na pěší prohlídku medíny. Opět funguje jméno Dejvid, při jehož vyslovení se všichni předhání v poskytování slev a výhod pro nás.

Kočár nás veze podél hradeb. Město Meknes se jmenuje podle berberského kmene Maknassa, který zde historicky žil. Největšího rozmachu město zažilo za sultána Moulu Ismaila, za jehož vlády v 17 století vyrostlo z provinčního města na hlavní město celé říše s dvaceti branami, více než padesáti paláci a přibližně 45 km hradeb s prvky maurské architektury. Dnes má Meknes více jak půl milionu obyvatel.

Zastavujeme na různých místech a dostáváme výklad v perfektní arabštině. Ježdění kočárem se líbí holčičkám a zejména oceňují jeho časté kakání do modrohnědého pytle, který má kůň pověšený u zadečku. I já mám důvod ke spokojenosti, protože když je spokojená celá rodina, svět je hned krásnější. S úsměvem platíme na konci prohlídky 150 dirhamů, což je 2,66x levnější, než jsme platili za podobný zážitek v Marakéši. Ihned si nás přebírá snědý průvodce, který opravdu mluví perfektně anglicky, kromě toho že umí ještě německy, francouzsky, arabsky a berbersky. Je to 55letý scvrklý snědý chlapík s malým počtem zubů, na kteréžto pohled mi připomíná, že v Maroku je jeden zubař na 800 tisíc obyvatel a základní způsob léčby je trhání. Pokud by měl někdo problém

a potřeboval zubaře, umíme poradit - v soukách se zubař pozná podle vystavených kleštiček a malého koberce špinavého od krve.

Navzdory chatrnému chrupu, průvodce se nám chlubí perfektní fyzickou kondicí. Jmenuje se Bajza, je to hrdý berber a baví ho nás ujišťovat, že zde v Meknes, hlavním to městě berberů, žijí všichni muslimové (t.j. berbeři i arabové) v perfektní harmonii a přátelství s židy. Jenom ho štve, že židé jsou bohatí, a nic nedělají, zatímco muslimové jsou chudí a musí dřít. Nejhorší ze všech jsou ale arabské ženy, protože jsou líné, nevaří a jen sedí doma u počítače a klofají do klávesnice. To berberské ženy jsou úplně jiné, vaří svým mužům kuskus a tažinu a dělají jim potěšení.

Zatímco nás vzdělává v sociální oblati, Bajza nás vede přes různé části medíny. Jdeme nejdříve přes trhy s čerstvými rybami, zeleninou, kořením, syrovým masem a dalšími poživatinami. Následně odbočujeme do sekce dílen, kam nás zatahuje přímo dovnitř, kdekoliv se něco děje. Z toho jsou nadšené naše holčičky, protože všude dostávají nějaké zmetky z výroby. V jedné části se zpracovává sůl, pozorujeme prastaré elektrické stroje, jak melou šedé kameny na bílou sůl a každá holčička si láduje velké krystaly soli do kapes. Procházíme dílny, kde spřádají z jednotlivých nití zdobené provázky, které se následně našívají na šaty. Hop, každá holčička má metr špagátu v kapse. Míjíme dílny se šicími stroji, kde se šijí šaty. Tahle část nadchává Martinku, která je šicka hobbistka, a tedy dokáže ocenit kolegy v branži a zejména jejich prehistoricky vypadající šicí stroje.

Všude pracují jen muži, protože v místním systému tradiční dělby práce je na mužích pracovat a na ženách starat se o děti a o domácnost. Jdeme přes dílny, kde se vyrábějí ozdobné předměty přitvářením stříbrného drátu na černé železné nádoby, manufaktury, kde se ozdobně vyřezávají dveře ze dřeva, jdeme přes kovárny s uměleckými kováři. Všechno je tak perfektní, že jsme blízci vyhlásit Bajzu průvodcem roku. Jenže pak jdeme přes souk, a začíná se to zvrátávat. Bajza nás tahá do několika „my brother“ shopů, kde nám nutí předražené cetky a pak už jen řešíme, jak se Bajzy co nejrychleji zbavit. Při placení mu připomínáme, že jsme od Dejvida, tak ať si dobře rozmyslí, kolik po nás bude chtít. Prý ať mu dáme, co chceme, on bude stejně happy. Když už jsem v tom souku, nakupujeme nějaké zdobené kožené taštičky pro holčičky, ať mají kam ty svoje nasbírané poklady dávat. Amálka si vybírá růžovou se stříbrným arabským vzorem, Elinka si bere červenou se zlatou vyšitou rukou Fátimy.

Abych to malinko objasnil, termín „ruka Fátimy“ označuje v Maroku posvátné něco (amulet, suvenýr, klepadlo, přívěšek, vzor ...) ve tvaru lidské dlaně, obvykle zdobené a kdo to má, tomu to podle místní pověry přinese štěstí. Jméno Fátima patří dceři islámského proroka Mohameda, kterou měl se svou ženou Chadídzou a tedy je to taková islámská panenka Marie no a v Maroku (a možná i někde jinde) se tvrdí, že to je její ruka. Malinko jsem zapátral v těch správných análech a zjistil jsem, že tomuto symbolu se také říká „hamsa“ (arabsky „khamsah“, berbersky „ⵜⴰⵎⴰⵙⴰ“), znamená pět a používá se jako ochrana před spirituálním zlem v celé oblasti blízkého východu a severní Afriky kam až historie sahá (Mezopotámie, Kartágo,...) a bez ohledu na náboženství (židé, křesťané, muslimové). To znamená, že už to tu bylo dávno před pani Fátimou. To ovšem neznamená, že do to toho ta Fátima nevtiskla ještě něco navíc, co tam před tím nebylo.

Do Riádu ma Bohéme se vracíme v půl dvanácté, balíme naše zavazadla a dojídáme zbytek maxipizzy ze včerejška. Následně se loučíme s Dejvidem a jeho arabskou ženou Amál a jdeme k autu na parkoviště. Ptáme se na cenu parkovného a připomínáme, že jsme od Dejvida. Odpověď je nám stejná fráze - ať dáme, co dáme, budou happy. Kdo je ve skutečnosti Dejvid a jak je možné, že stačí vyslovit jeho jméno a všichni v Meknes ho uctívají? To už se asi nikdy nedozvíme.

V autě ladíme na navigaci v telefonu cíl Marakeš. Většina cesty vede po dálnici a ubíhá krásně rychle. Tentokrát se vyhýbáme zajetí do města Rabatu a tak nikde neztrácíme čas a mastíme to po dálnici 160km/h. Opět nás na jednom místě staví policie, ale tentokrát hra na „tourist“ funguje a my jedeme dál bez ztráty dirhamu. Po cestě stavíme v McDonaldu na odpolední svačinku koupit dětem happy meala, protože to je záruka, že budou happy. U jídla si přitom vyjmenováváme všechny země, kde už happy meal dostaly. Jen ty Čechy jim pořád ještě na seznamu chybí.

Po příjetí do Marakeše jedeme rovnou do našeho známého Carefouru. Chceme tam nakoupit na dnešní silvestrovskou oslavu a to hlavně alkohol, protože náš marakešský hotel je tzv. „dry“ hotel, což znamená, že žádný alkohol není k mání. Kupujeme láhev šampaňského a 2 lahvičky vína na takové to domácí cucání, a pak nakupujeme spoustu mňamek jako jsou sýry, salámy, olivy, sušenky, oříšky, džusy pro holky, atd. Ač máme v hotelu polopenzi, evidentně nás to nekvalifikuje na místní galavečeři, kterou nám nabízejí přikoupit si za 420 dirhamů na osobu. Děkujeme, nechceme. My máme nakoupeno a navíc v našem apartmánu máme kuchyňku a nádobí, takže si uděláme hezký kulturní silvestrovský večer na pokoji. Nicméně o naší řádnou ne-gala večeři se připravit nenecháme. Kvůli galavečeři dole v hlavní hotelové restauraci se naše dnešní večeře

podává venku na střešní terase. Skládá se z naší oblíbené polévky harira, klasické tažiny a čerstvého ovoce. Přesto, že jsme zabalení do dek, je na terase pěkná zima a tak se tam příliš nezdržujeme.

Na pokoji pouštíme dětem pohádku Anděl páně II. Tu děti milují a dodnes se oslovují hláškami z této pohádky, jako jsou: „ty matlo“, „ty zmetku pekelnej“ nebo „ty kyblíku špíny“. My se s Martinkou díváme na jejím počítači na zfilmovanou knihu Terryho Pratchetta „Zaslaná pošta“. Film i pohádka končí v 11 večer a tedy je akorát čas zavolat domů a popřát babičkám a dědečkům vše nejlepší do nového roku, protože u nich právě odbyla půlnoc. Nás čeká ještě hodina, kdy mlsáme nakoupené dobroty, popijíme vínko a s dětmi koukáme na pohádky. Před půlnocí zvažujeme, zda vyrazit na terasu přivítat nový rok s dalšími hotelovými hosty nebo zda si to odbydeme komorně u nás na pokoji. Vyhrává varianta pokoj. Po slavnostním přípitku, motivačním proslovu a láskyplném objetí se díváme s dětmi na pohádku a to až do jedné ráno, kdy jdeme všichni spinkat.

D7 – Ourika valley – 1. 1. 2018 – pondělí

Budíme se v půl deváté a po ranních rituálech jdeme na snídani do hotelové restaurace, která se nachází v přízemí. Ke snídani pořád něco chybí, čehož se domáháme, ale strašně dlouho trvá, než nám to přinesou. Čekáme na croissanty, než bude čaj, než nám udělají džusy, ... Hotel Amani příště nebrat!

Naším dnešním turistickým cílem je Ourika Valley, údolí řeky Ouriky, které je vzdálené jenom asi hodinu autem od Marakeše směrem na jih a tedy oblíbený cíl místních jednodenních výletů.

Po snídani jdeme pro auto. Vysvětlujeme přitom Mustafovi, že jedeme do Ouriky a vypadá to, že nám naznačuje, že jsme se zbláznili, že se utopíme. Začínáme mít vážnou obavu o jeho duševní zdraví.

Dnes je pondělí 1.1., začíná nový týden a zároveň nový rok. Marakešské silnice jsou touhle dobou pořád ještě liduprázdné. Cesta nám proto krásně ubíhá a nikde nejsou ani žádní policisté, kteří by nás chtěli zdržovat. Po 45 minutách jízdy přijíždíme do města Ourika, kde má být každé pondělí trh, jak jsme se dočetli v našem průvodci, Navštívit venkovský trh je příslibem intenzivního zážitku a tak odbočujeme v polovině města Ourika z hlavního tahu směrem doleva. Po chvilce opravdu přijíždíme na místní trh, kde je většina prodávaných věcí čínské výroby. Doprava se postupně zahušťuje a my jdeme pomaleji než krokem. Musíme se vyhýbat lidem, oslům, kombinací lidí na oslech, a samozřejmě jsou všude mraky cyklistů a motorek. Po chvíli popojíždění stojíme úplně. Na úzkém místě před námi se potkali 2 nákladáky a zasekli se do sebe tak, že se nedá dále pokračovat. Operativně se rozhodujeme to otočit a pryč z tohoto mumraje, což se jednodušeji řekne, než udělá. Inteligent za mnou, vidouce, že se otáčím, si okamžitě popojel a ucpal tím místo k otáčení a tedy jsme zůstali chvíli zaseklí naštorec přes celou silnici. Alespoň jsme měli z první řady výhled, jak někdo někoho srazil na motorce a následně dostal přes držku. Férová hromadná bitka. Po asi 10 minutách cukání sem a tam se nám podařilo otočit a dostat se z trhu.

Už jsem určitě říkal, že řízení tady odporuje evropským zvyklostem. Jeden ze základních aplikovaných principů je „jed' tam, kde je místo, buď sobec a na ostatní se neohlížej“. V tomto principu je úplně jedno jak jedeš, kde jedeš, jestli jsi v protisměru nebo ne, jenom jed', dokud to jede, ono se to vždycky nějak nakonec vyřeší. Není neobvyklé zatáčet doprava a přitom se snažit objet auta zatáčející doleva zleva. Takže se pořád troubí a dělají se obscénní gesta. Místní - se zdá - to zvládají celkem s klidem, ale moje hladina adrenalinu chvílemi stoupá do astronomických výšin.

Z města Ourika vyjíždíme do údolí řeky Ouriky, která je momentálně téměř vyschlá, ale která se v období dešťů umí zvednout a zabít třeba 100 lidí najednou, jak už to párkrát dokázala. Je to kopcovitá krajina připomínající trochu Toskánsko se smrky a piniemi, jen ty domky jsou jiné – více berberské.

Po cestě stavíme na vyhlídku. Jdu udělat fotku, ale hned jsem v obložení místních berberských prodejců šperků a krystalů. Právě krystaly je to, co mi fascinuje. Já totiž nikdy neměl žádný krystal a vždycky se mi líbily takové ty kameny, které, když se rozbily, tak uprostřed měly malou jeskyňku s barevnými krystaly. No a přesně tyto vzácné kameny tady mají a navíc v mnoha různých barevných edicích. Než zbytek rodinky čekající na mě uvnitř auta stihne zjistit, že se děje něco nekalého, kupuju od berberů pyrit a ametyst a k tomu náhrdelníky pro holčičky. V autě dostávám za to po zásluze vyhubováno (od Martinky, holčičky mě podporují) a je mně připomínáno, že nezpátek poletíme opět Ryan Airem a ten nám to pěkně zvaží. Snažím se Martince vysvětlit, že pro mě je tohle forma charity, kterou pomáhám místním berberům, ale podle Martinky tohle nemůže být charita, když přitom ubližuju jí, jelikož zaneřád'uju náš domov všemožným bordelem.

Jedeme dál. V údolí Ouriky jsou na turisty připraveni a všude podél cesty se „něco“ zajímavého prodává, ať už je to keramika, tašky z agáve, koberce, věci z kovu nebo již zmíněné krystaly.

Údolí se různě rozšiřuje a zužuje, podél cesty jsou výhledy na domy a vesnice na protější straně údolí. Údolí je také známé výrobou arganového oleje. Arganový olej pochází exkluzivně z Maroka a právě v Ourika valley funguje několik komunit, které se vyloupáním semínek z plodů a jejich následným drcením na olej, úspěšně živí. Marketingově to prezentují tak, že jsou to ženské kooperativy, které to dělají a výtěžek jde na podporu rozvedených, opuštěných a týraných žen. To je zase šance pro Martinku ukázat, jaká je ona chartistka.

Nejdříve stavíme u jedné berberské dívky, která drtí argan mezi kolena přímo na ulici. Pozorujeme s napětím tuto zahalenou potetovanou dívku a já přemýšlím o mé nové teorii, jestli je pravda, že všechny berberky mají breberky, ale Martince se s ní raději nesvěřuji.

Berberské ženy si nechávají tetovat na obličeji a na krku geometrické vzory jako známky příslušnosti k určitému kmeni. Tento zvyk se táhne ze starých časů vzájemných nájездů, kdy právě tetování sloužilo k rozpoznání kmenové příslušnosti a tedy na koho se smí a nebo nesmí skočit. To byla samozřejmě ještě doba kamenná, kdy za hashtag #MeToo létaly kameny a tedy dnes už by se to určitě nestalo. U dívky pořizujeme půl litru této vzácné a nikoliv levné tekutiny. Pak stavíme přímo v ženské kooperativě a po dotazu na cenu se rychle vracíme k té původní dívčině, kde pořizujeme další litránek tohoto nazlátlého zázraku. Holky si to prý budou patlat do vlasů, jak jsem pochopil.

Když už jsme se lehce dotkli tematiky ženských práv, v Maroku na tom dnes ženy nejsou vůbec špatně, zejména srovnáme-li to s jinými státy, kde platí právo šaría. V Maroku se nekamenuje, není ani možné jen tak mýrnix, týrnix zapovědět manželku a dokonce ostatní manželky musí souhlasit, pokud by si chtěl chlap přibrat další manželku do rodinky.

Na konci údolí řeky Ouriky je vesnice Setti-Fatma, odkud se chodí k nedalekým vodopádům. Musí se asi kilometr do mírného kopce, cesta ale vede podél příkrého srázu a není vhodná pro malé děti, proto tenhle zážitek odpískáváme a na konci údolí to otáčíme a jedeme zase pomalu zpátky. Podél cesty je mnoho restaurací, místní tažina je vyhlášená a děti hladové.

Stavíme na jednom místě, které se nám líbilo a dáváme si 2x tajinu. Martinka hovězí se zeleninou, já jehněčí sladkou se švestkami a hroznovým vínem. Holčičky dostávají kefte, grilované maso. Všechno je opravdu moc dobré. Zatímco jíme, střídají se u nás prodejci všeho možného. Od jednoho kupuji stříbrnou dýku v kosti z velblouda. Martinka trpělivě čeká, až moje vyjednávání ceny dýky skončí a následně mi vysvětluje, jak bych to měl ocenit, že mi nikterak nebrání v nákupech totálních kravin a tedy bych nápodobně já neměl kecat do její plánované rekonstrukce dětských pokojíčků a ložnice. To mi dává smysl, takže si za ty 2 stovky, co mě stála dýka, může přestavět pokojíčky, jak bude chtít. K jídlu nám hraje živá kapela a moc se nám tam líbí. Dojem z restaurace kazí až návštěva místních záchodků, naštěstí si je stihneme prohlédnout dříve, než stihneme zaplatit za jejich použití a tyto rozhodně používat nebudeme. Raději zastavím auto o kousek dál, otevřeme pořádně dveře vepředu i v zadu a holčičky to zvládnou mezi dveřmi. Z řeky Ourika se rázem stává Čourika.

Po cestě zpátky nás zaujmou neznámé červené plody, které místní berbeři u cesty prodávají. Nevíme sice co to je, ale vypadá to malinko jak jahody a tedy není důvod se toho bát. Kupujeme to, jíme to, je to zvláštní, celkem dobré, ale co to bylo, dodnes netušíme.

Vracíme se do Marakeše. Mustafa má radost, že jsme to ve zdraví přežili a my máme čas si na pokoji v hotelu dát na chvíli chrupku. Po probuzení chvíli přemýšlíme, zda ještě nevyrazit na večerní Jemmaa-el-Fnaa, ale jsme líní, je půl sedmé večer, pojďme raději v hotelu na večeři, a já pak dopíšu poznámky za celou cestu.

Po večeři v hotelu jdeme na chvíli na horní terasu na drink, ale je tam kosa a tak se moc nezdržujeme a spěcháme do pokoje. Holky jsou vyspané z odpolední chrupky, nechce se jim jít spát a tak si spolu „hrajou“. Je běžné, že se naše holčičky hádají, perou, mazlí, pomáhají si navzájem, tahají se o hračky atd. Dnes večer ale opravdu zlobí!

Možná nastal čas je trochu více představit a i se malinko pochlubit našimi neortodoxními výchovnými metodami, kterými zjednáváme na zlobících dětech pořádek. Jak je z povídání zřejmé, máme dvě sladké holčičky. Starší osmiletou hnědovlásku Elišku a mladší pětiletou plavovlásku Amálku. I povahově je každá úplně jiná. Eliška je provokatérka, Amálka je trestatelka. Eliška Amálku vyprovokuje a ta pak více či méně zuří. Projevuje se to ceněním zubů, mračením očí, slintáním a vrčením, občas i někoho škrábne nebo praští. Společně s Elinkou se jí pak snažíme uklidnit. Používáme na to psychologickou metodu zrcadlení, kdy děláme na ní to samé, co ona na nás. Né že by to fungovalo, spíš naopak, ale vždycky se u toho hrozně zasmějeme. Když Amálčina neústupná a neposlušná povaha vyeskaluje do úrovně, kdy končí slušná domluva, přepínáme na

tvrdší metodu zabavování oblíbených hraček a milovaných věcí. Tohle už je trochu krutárna, kterou raději nechávám na Martince (je tak trochu jako ten fousatej marockej Ježíšek). Amálka zabavování svých věcí špatně nese a nebojí se to dát srozumitelně najevo, což obvykle vede ke kolekci vícero kusů jejího majetku najednou. Popravdě, Amálce nestačíme kupovat nové hračky, aby bylo pořád co zabavovat. Dnes večer přichází Amálka nejprve o náramek z Fesu a následně i o psa od Ježíška, který dostal roztomilé jméno Hopinka. Jenže co s věcmi, které jí zabavíme? Vyhodit je, to by byla škoda, a dát je Elišce, to by nedělalo sociální dobrotu a neprospělo vztahu Amálky s Eliškou, který už takhle někdy připomíná napnutou tětivu Inčučinova luku. Tak Amálčiny zabavené hračky dostávám já. Také to nedělá v rodině nejlepší sociální dobrotu, ale bylo to shledáno jako nejmenší zlo a navíc u mě se hračkám opravdu líbí! Tak honem, pojď Hopinko, k noze!

Vrhám se s Hopinkou na dopsání poznámek z celé naší cesty. Abych neumřel žízni, dopíjím přitom zásoby ze Silvestra. Teď je půl druhé ráno a já si píšu, že je půl druhé ráno, a že poznámky za celou cestu jsou dopsány, flašky vypity a že holčičky už jsou zase hodné, protože spí.

D8 – Aid Ben Haddou – 2. 1. – úterý

Dnes jedeme na dvoudenní výlet, kdy budeme spát mimo náš základní hotel. Cílem je oblast Ourzazzate. Je to místo, kde se poušť Sahara potkává s horami vysokého Atlasu, místo, kde se točí hollywoodské filmy a oblast starých hliněných hradů v nějakém stupni rozpadu, který je dělá turisticky (a filmově) atraktivní. Znamená to pro nás opět ranní vstávání, tentokrát ve čtvrt na osm. Oblékáme, snídáme a padáme. Snídaně v našem hotelu se ustálila na vyjezení všech croissantů a vypití veškerého mátového čaje. Hotel opouštíme před půl devátou a jsme hrdí na naši rychlost.

Bezzubý děda Mustafa už sedí na své stoličce a radostně nás vítá arabskou litanijí. Pusu tentokrát nedostávám, zřejmě z mého zděšeného výrazu při poslední líbačce vytušil, že zašel, kam už neměl.

Jedeme směr jihovýchod. Ranní doprava v Marakeši je v tuto hodinu pořád velmi milosrdná. První hodinka cesty z Marakeše je po rovině a my jedeme významně rychleji, než předpovídá navigace, z čehož mám radost a naplňuje mě optimismem ohledně doby dojetí. Jenže pak začínáme stoupat do hor vysokého Atlasu, auta začínají zpomalovat, a zatáčky vyžadující kinedril pro děti, poskytují minimum možností k předjíždění. Nejhorší na předjíždění jsou nákladáky s krávama na korbě. Krávy stojí vysoko nad námi, při předjíždění na nás troubí, a když mrkají levým okem, máme pocit, že chtějí předjíždět ony nás. Alespoň se můžeme kochat výhledem z okna na vesničky přilepené na protějších kopcích.

Podél silnice opět prodávají krystaly, a protože mě pořád chybí zelený malachit, brzy stavíme. Jenže stavíme u paní, která má pravé krystaly a ty už vůbec nejsou tak krásné, jako ty ručně dobarvované. Ano, včerejší zakoupené krystaly s polodrahokamy byly pravděpodobně falešné. Martinka to sice tvrdila hned, ale té jsem nevěřil, neboť jsem jí podezíral z neobjektivitu a tak jsem si to ještě ověřoval včera večer na internetu. Mně to zas tak nevádí, o to jsou krásnější. Jedeme o kus dál, kde krystaly prodává starší otrhaný pán. Zase stavíme a já si jdu otestovat, zda ty krystaly budou k mání, za jakkoliv směšnou cenu si řeknu. Opravdu jsou. Já vůl za to včera dával

trojnásobek. Beru tedy do sbírky zelený malachit a šedivý kobalt. Teď už mi chybí jenom krystaly růženínu, jak odborně nazývám ty růžové, které jsem také už někde viděl, a vypadaly moc pěkně. Kupuji je o kousek dál. Prodejci mají z obchodování se mnou opravdovou radost a já se uklidňuji tím, že dělám dobré skutky a rozdávám radost. Vyjednávání a komunikace se v téhle části Maroka odehrává jenom ve francouzštině, kde zužitkovávám své tři roky privátního studia, při kterém jsem zlikvidoval už 5 učitelů. Občas moje smlouvání překvapí i samotné prodejce, když třeba po mně chtějí 40 dirhamů a já se s nimi hádám, že to musí být 50, protože jsem jim špatně rozuměl.

Silnice vede přes hory a prochází rozsáhlou rekonstrukcí. Za pár let se tu bude jezdit úplně luxusně, dnes to bohužel trochu drhne. Jak stoupáme nahoru, nabízí se nám výhled na hory a stavíme si protáhnout nohy a udělat pár fotek.

Při jedné zastávce kupuju alabastrového velblouda, což Martinka zpochybňuje, že prý ještě nikdy neviděla hnědý alabastr, ale ten pán, co mi to prodával, tak to říkal a tak to musí být pravda. Bohužel, než dojedeme domů, hnědému velbloudovi upadnou alabastrové nohy. No což, nebude prvním mrzáčkem v mojí zvířátkové zoo, co máme v ložnici na peřině.

Na naší cestě se nevyhneme ani dramatickým momentům, jako ten, kdy Elišce kupujeme růžový náhrdelník a Amálce nic, protože ta si svoji porci štěstí vybrala už ve Fesu, kde jsme jí koupili náramek. Pravda je, že jsme jí ho za její nevhodné chování následně zabavili a teď ho nosí Martinka, ale to přece nevytváří automatický nárok na další šperky.

V nadmořské výšce nad 2km přejíždíme nejvyšší bod naší cesty, horský průsmyk Tiz'n'Tichka. Není to nejvyšší bod Maroka, tím je hora Jebel Toubkal, která je v tuto chvíli kousek od nás po

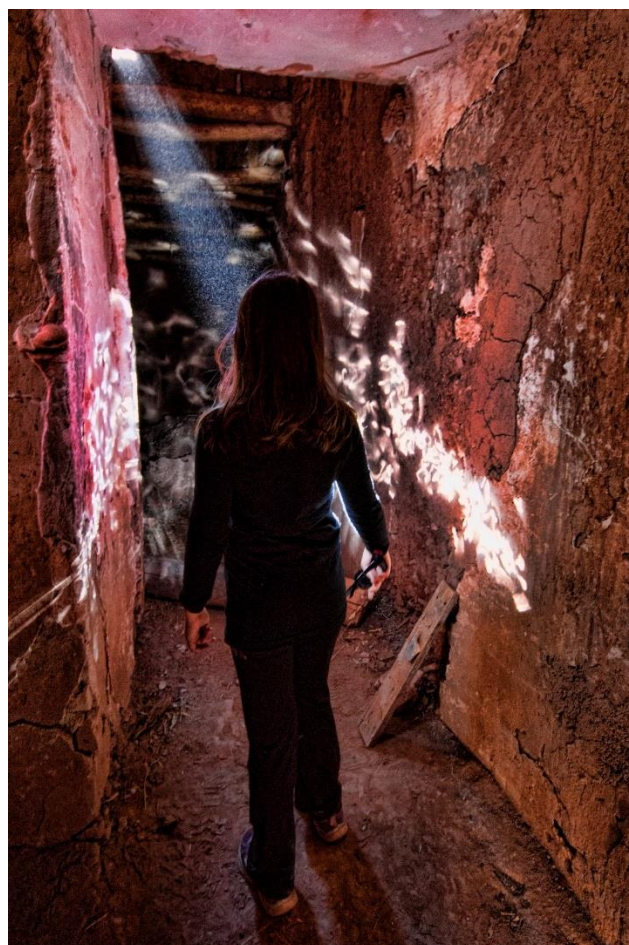
pravé straně a měří férových 4,165 metrů nad mořem. Na vrcholku je zasněžená tak jako další vysoké hory Atlasu.

Po nějaké době začínáme hledat odbočku na Telouet, o které víme, že musí existovat. Navigace také říká, že tam je, ale my ji nevidíme a tak ji přejedeme a musíme se vracet. Opravdu tam je v protisměru neviditelná nezpevněná cesta z kopce dolů do údolí, žádný asfalt, šířka jenom na jednu auto a 4x4 by se hodilo, ale prostě není. Uklidňujeme se, že kdyby se něco stalo, určitě by nám pomohli nějací místní dobří lidé, kteří za ty své zlé kukuče nemůžou. Jedeme po této cestě asi 30 kilometrů ke kasbě Telouet, bývalému hliněnému sídlu rodiny El Glaoui z 18. století. Jsou to v zásadě ruiny, které dříve či později někomu spadnou na hlavu, ale tím jak jsou z hlíny, vypadají super zajímavě. Uvnitř této kasby jsou mozaiky a zdobené vyřezávané dveře. Před kasbou je parkoviště pro auta a u něj předražená restaurace chlubící se záchodky.

Jdeme na prohlídku, po cestě s Eliškou se snažíme objevit zkratku, která neexistuje, zabloudíme v hliněných ruinách vnějších zdí zaplněných odpadky a musíme se vracet za ostatními holkami, které šly normálně a teď na nás čekají, neboť nemají peníze na vstupné. Za děti se žádné vstupné neplatí, stejně jako je to na většině marockých památek. Kasbu si procházíme křížem krážem. V jednom místě proniká dovnitř zvenku magické světlo, a v tomto světle si fotíme naše holčičky.

Po prohlídce kasby jdeme do místní restaurace na oběd. V těchto končinách příliš mnoho restaurací není a váhat se příliš nevyplácí. Z restaurace je krásný výhled na okolní hory a místní tažina s fiky a skopovým masem rozhodně nezklame. Zapijíme to čerstvými džusy z mandlí s datlemi a z avokáda s mandlemi; jsou to vlastně takové tekuté husté a sladké dezerty.

Po obědě pokračujeme po té úzké silnici, která se postupně rozšiřuje a zlepšuje. V jednom místě se na nás z protisměru ze zatáčky vyřítil nějaké velké auto řízené bledou tváří a jen tak tak to stíháme strhnout mimo silnici. Naštěstí se nic nestalo, ale od té chvíle pro jistotu před zatáčkami troubíme, aby všichni věděli, že jedeme. Cesta pokračuje asi 60km a je to jedna z nejsceničtějších cest, jakou jsme kdy jeli. Vede po staré stezce karavan spojujících Saharu s Marakéší. Po pravé straně je údolí téměř vyschlé řeky Ounily a kolem jsou malebné červené vesničky.

Přijíždíme do Aït Ben Haddou, cíle dnešního dne. Aït Ben Haddou je nejdochovanější středověký ksar na světě a to mám rád.

Navigace selhává ve snaze najít náš hotel Dar El Hadja, který se má nacházet uprostřed starého hlíněného Aït Ben Haddou. Parkujeme proto auto před mešitou a voláme na telefonní číslo z rezervace, kterou jsme dělali přes booking.com. Dalo mi dost práce najít tento skrytý poklad – hotel uprostřed neobydlené středověké UNESCO památky, tak doufám, že to rodinka pěkně ocení. Telefon nám zvedá Rašíd a slušnou angličtinou nám říká, ať počkáme 5 minut, že si nás někdo vyzvedne. Stojíme před místní mešitou, čekáme, až si nás ten někdo vyzvedne a pozorujeme na mešitě pověšenou marockou vlajku.

Marocká vlajka je celá červená se zeleným pentagramem uprostřed odkazujícím na pět pilířů islámu. Martinka to zná a tak mi vysvětluje, že jde o:

1. Víru - Alláh je jediný bůh a Mohamed je jeho prorokem
2. Modlitbu - koukej klečat pětkrát denně (za úsvitu, v poledne, odpoledne, večer a v noci)
3. Charitu – dej desátek potřebnému
4. Půst – nepapej o Ramadánu
5. Pouť do Mekky – šupky hupky na svaté místo a bacha ať tě neušlapou

Zatímco násobím svoje znalosti o islámu, přijíždí k nám na oslu divně vypadající berber. Ujišťujeme se, že jede opravdu pro nás. Jede. Nakládá nám holčičky a zavazadla na osla, a vede nás do hotelu. Jdeme pár set metrů přes novou vesnici a most přes téměř vyschlou řeku do starého středověkého ksaru. Vede jím jedna hlavní cesta pro turisty lemována obchůdky se starožitnostmi,

látkami, obrazy, berberskými cetkami a jinými zbytečnostmi, které se nám i dalším turistům tolik líbí. Mladý potetovaný berber vezoucí naše holčičky na oslovi vypadá, že kouří pořádně silnej matroš. Když mu na konci u hotelu dávám 50 dirhamů jako prémii za svezení holčiček a v doufání, že jejich transport na oslíkovi se zítra bude zase opakovat; vypadá to, že s tou zelenou papírovou padesáti-dirhamovkou toho osla opravdu nakrmí.

Jdeme do hotelu. Berber si od nás bere pasy, prohlédne si v nich razítka, upřímně se zasměje a pasy nám vrátí i s knihou návštěv, ať si to prý vyplníme sami. Jde nám mezitím udělat výborný marocký mátový čaj, který tolik milujeme. Nalívá ho z metru, umí. Konzumujeme ho na horní terase s výhledem na naši středověkou vesnici a okolí. Po chvíli přichází Rašíd a představuje se nám jako majitel hotelu. Umí velmi slušně anglicky. Ukazuje nám náš dnešní pokoj a informuje nás o tom, že pokud budeme chtít dobít nějakou elektroniku, máme mu to dát a on to odnese přes noc do vesnice. V této středověké zástavbě není vůbec zavedená elektřina, je tu jen pár solárních panelů a akumulátor zajišťující minimální světlo na pokojích.

Spřádáme plány na odpoledne. S holkama se domlouváme, že Martinka zůstane s Amálkou na pokoji a já s Eliškou si půjdeme pořádně prolézt místní polorozpadlý hliněný ksárek, který si k natáčení vybrali tvůrci filmu gladiátor s Ruselem Crowem v hlavní roli.

Jdeme nejdříve na vrchol kopce, ke kterému je tato hliněná vesnice přilepená. Po několika vrcholových foto jdeme dolů si projít všechny uličky.

Potom si jdeme vyfotit vesnici z vnější strany z koryta vyschlé řeky, kde je díky slunci nízko nad obzorem krásné světlo a pak si jdeme ještě projít novou vesnicí na druhé straně vyschlé řeky. V nové vesnici pořizujeme známky na pohledy. Po hodině a tři čtvrtě se vracíme zpátky do našeho domečku stejnou cestou, jakou šel oslíček s holkama, a stíháme akorát západ slunce.

Holky jsou na terase, kde funguje internet. Večeře je v 19:30. Dostáváme pro změnu tažínu, která už dětem leze krkem a navíc s pekelně pálivým květákem, který dokáže vyvolat nemalou dávku negativních emocí. Večeře je zakončena zákuskem, loučíme se s Rašidem a čaj si bereme nahoru do pokoje.

Rašid v hotelu přes noc nezůstává. Svěřuje se nám, že mu umřel před pár týdny tatínek a nechce, aby byla doma maminka sama a bylo jí smutno. V Maroku je barvou smutku barva bílá a ženy nosí bílé oblečení ještě 40 dnů po smrti manžela, nebyly-li s ním zakopány.

Zatímco Martinka jde na terasu obdivovat miliony hvězd svítících na bezmračném nebi (a protože to je jediné místo, kde funguje internet), já s holčičkami sleduju starou kreslenou pohádku o Stvoření světa. Pohádka končí, Martinka přichází, umýt, vyčistit zoubky, zazpívat „milujte se a množte se, perte se a žerte se“ a spát.

D9 – Ouarzazate – 3. 1. – středa

Teda, tady se spalo fakt krásně. Téměř jsem se v noci nebudil, a přestože v pokoji je zima, až voda zamrzá, pod dekama je krásně teplo. Tím, jak jsme šli spát včera večer nezvykle brzy, budím se už v 6:33. Pere se ve mně lenota a tedy chuť pokračovat ve válení se v teplém pelíšku s tím, co je správné, a to je vyběhnout si na protější kopec a zažít Ait Ben Haddou za východu slunce. Vyhrává nejdříve lenota, jenže pak se budí i Martinka a moc rád bych před ní vypadal jako férovej frajer, a tak lezu z postele a pospíchám ven, než slunce vyleze. Bohužel nemůžu si vzít s sebou foťák, protože baterku do foťáku mi odnes dobít Rašid do vedlejší vesnice a přijde s ní až na snídani v půl deváté, ale co, dneska mobily dělají také celkem slušné fotky a Martinka fotící výhradně mobilem má mnohdy hezčí fotky než já vláčející se s profi zrcadlovkou.

Vybíhám rychle na protější kopec, protože vidím naoranžovělý okraj obzoru a nerad bych něco prošvihnul. Následně dalších 30 minut na kopci popadám dech, zatímco slunce né a né vylézt. Je neskutečná kosa. Z nedalekých hor Vysokého Atlasu sem sjíždí ledový vítr a prsty mi mrznou tak jako dech v puse. Samozřejmě oblečení na to zdaleka nemám a tak přemýšlím, jestli z tohoto výletu bude jen zápal plic nebo ještě něco horšího. Na kopci je kromě mě ještě jedna rodinka;

s kulichy na hlavě vypadají o třídu lépe připravení, než já. A pak to přichází. Slunce vylézá. Nejdříve osvětluje hory Atlasu v dáli, pak pomalu sjíždí a osvětluje středověkou hliněnou vesnici. Bohužel to trochu kazí ten kopec, na kterém stojíme, protože ten vrhá na část vesnice stín.

Nechám slunce ještě chvilku povylézt, zatímco se já kochám a pasu očima na ozářené Ben Aid Haddou a pak spěchám za holkama na pokoj. Kromě Martinky ještě spinkají.

Po osmé hodině ranní budíme holčičky. Jejich převlékání z pyžama probíhá pod teplou dekou. Snídaně je super, a kromě dobité baterky dostaneme i vaječnou omeletu. Po snídani jdu zaplatit a domluvit se, že zase pojedeme na oslíkovi k autu, protože to se holčičkám moc líbí, stejně jako japoncům valícím se v opačném směru, kteří si naše holčičky na oslu zběsile fotografují.

Překládáme holčičky a zavazadla z osla do auta a jedeme směr město Ouarzazate (česky Warzazát, tamazightsky ⵝⴰⵣⴻⴷⴰⵜ), hlavní město místní stejnojmenné provincie.

V navigaci zadáváme Taourirt Kasbah, atrakci č. 1 v Ouarzazatu. Jdeme na prohlídku této pěkné, velké a dochovalé kasby postavené rodinou Glaoui. Odmítáme nabídku několika průvodců a tak nám na prohlídku této monumentální stavby s 300 místnostmi stačí pouhých 20 minut. Následně si jdeme projít středověké uličky hliněné části města. Problém je, že po včerejšku v Ben Aid Haddou to všechno vypadá, jako že se jdeme mrknout na okresní přebor, po tom co jsme sami hráli první ligu. Ani nás to nebaví fotit, protože lepší fotky než máme, tady neuděláme. Zajdeme se mrknout do jednoho obchodu, abychom potěšili pána, který nám poradil správnou cestu. Více by ho asi potěšilo, pokud bychom si něco koupili, ale ať se snažíme sebevíc, koberce ani přehozy přes postel z agáve prostě domů nechceme.

Opouštíme staré město a jedeme navštívit místní filmová studia, ve kterých se jak na běžícím pásu střídají světoznámí režiséři (Bernardo Bertolucci, Martin Scorsese, Ridley Scott, Oliver Stone ...) a točí filmy, jako jsou Lawrence z Arábie, Černý jestřáb sestřelen, Kundum, Gladiátor, Mumie, Trója, Exorcista, Babylon, Hvězdné války a další. Natáčely se zde také známé TV seriály jako je Hra o trůny nebo Útek z vězení. Zájemce o historky z natáčení má možnost výběru ze dvou studií - Atlas a CLI. Říkáme si, že jako kinofilové bychom mohli zvládnout obě dvě a začínáme v Atlasu. Vstupné je zde muslimsky drahé a já hlupák nezákladně přiznávám i věk starší holčičky, v čehož důsledku za ní musíme také platit. Jdeme na prohlídku s anglickým výkladem. Jsme ve skupince asi 15 cizinců a náš berbersky odděný průvodce nám ukazuje různá místa a předměty a vypráví nám, v kterém filmu co kde bylo použito. Začátek je poněkud nudnější. Ocitáme se v Tibetu a filmu s názvem Kundun (má to být něco o Dalajlámově těžkém dětství). Pak přichází náměstí z Bena Hura, ulice z Ukřižování Ježíše Krista, letadlo z Perly Nilu s Michaellem Douglasem, kulisy, kde se točil horor Hory mají oči, Legionář s Van Damem, Mojžíš, kus Archy Noemovy, atd. Ke konci přicházíme do egyptských částí, kde se natáčel Asterix a Obelix s Kleopatrou. Stojí tu v životní velikosti chrámy Abu Simbel a Luxor, všechno vypadá jak v opravdovém Egyptě, jenom z polystyrénu. Musí se do toho kopnout, aby to člověk poznal. Marockými fotkami z Egypta poslanými přes WhatsApp mateme doma příbuzné, kteří si myslí, že jsme si jen tak zalétli na výlet do Egypta.

Prohlídka Atlasu je na hodinku. Kousek od nás jsou další kulisy z toho druhého studia CLI, kde se točil Princ of Persia, Hra o Trůny a další. Nasycení umně nabarveného polystyrénu se domlouváme, že nám prohlídka jedněch studií úplně stačí.

Je poledne, když vylézáme z filmových studií a Martinka navrhuje, že by nebylo od věci se najíst. Jenže restaurace v hotelu ve studiu Atlas mi přijde málo marocky autentická a tak navrhuji jet dále, kde se jistě něco zajímavého objeví. Než stačíme něco dalšího najít, udělá se Amálce špatně a pak usne; následně usne i Martinka a po chvíli usíná i Eliška a tak další 2 hodiny mi nezbyvá, než se kochat krajinou přes okno automobilu sám. Přímá cesta z Ouarzazate do Marakeše je také scénická, ale na tu přes Telouleh zdaleka nemá. Asi po hodině se napojuji na stejnou cestu, po které jsme jeli včera sem a tedy opět přes horský průsmyk Tiz'n'Tichka. Po cestě je několik krásných restaurací, ale v rámci zachování svého zdraví ostatní nebudím.

Jakmile se všichni probudí, začíná hon na nejbližší restauraci. Naštěstí v této části to není žádný problém, a za chvíli si všichni pochutnáváme. Holčičky tentokrát dostávají vaječnou omeletu s hranolkama, já tažínu a Martinka karbanátky.

Cvičně se ptám pana berberského číšníka na pivo, tak jako se ptám v každé restauraci, ač vím, že nebude, protože v Maroku téměř nikde není a opravdu není. Martinka už mi po několikáté připomíná, že moje dotazy na pivo, které je jasné, že není a opravdu není, už začínají být trapné. Když já se toho zlozvyku nemůžu zbavit. Nejde mi o to pivo, ale udělal jsem si z neexistence piva společensko-konverzační rituál k vlastnímu pobavení a mě se ptát na pivo, co vím, že není, a ono opravdu není, prostě baví.

Jídlo je výborné a nenecháme si ho kazit ani tím, že na slunci to pálí a ve stínu je zima. Při jídle se nám o nohy otírá kočička, které zajišťují holčičky stálý přísun dobrot.

Přijíždíme do Marakeše v době dopravní špičky. Po zaparkování v našich podzemních garážích potěšíme Mustafu drobným bakšišem, a jdeme na pokoj si hrát a relaxovat. Na večeři jdeme v našich oblíbených 19:30. K hlavnímu chodu jsou výborné grilované pářečky, které naštěstí moc nejedou holčičkám a tak zbyde více na dospěláky.

Po večeři stahujeme holčičkám na tablety novou várku her. Zajímavé je, že ač jim pořád nahráváme nové hry, děti nám pořád tvrdí, že na nich nic není. Zatímco si děti hrají, já dopisuju poznámky za posledních pár dní naší cesty a Martinka řeší svoje klienty.

D10 – Essaouira – 4. 1. – čtvrtek

Maroko je u moře a my už zítra letíme domů a moře jsme ještě neviděli. Hanba nám, musíme to dnes napravit. Plánujeme jet do města Essaouira, které také patří mezi nejatraktivnější turistické lokality Maroka.

I dnes nás budí budíček před osmou hodinou. Posnídáme, zabalíme s sebou jen pár věcí na cestu a hurá za Mustafou, který, když zjistí, že jedeme do Essaouiry, spouští panickou 5 minutovou litanii v arabštině. Pravděpodobně nás varuje před policisty, které dnes potkáme, ale pro nás bohužel, tomu nerozumíme.

Z Marakeše jedeme směrem na západ. Doprava je v mezích slušnosti a proto se nám daří krok za krokem stahovat čas příjezdu indikovaný navigací Sygic. Za Marakeši se napojujeme na asi 30km dlouhý úsek dálnice. Je opět naprosto jasný slunečný den a nám nezbyvá než konstatovat, že počasí v Maroku nám vyšlo parádně. Za sjezdem z dálnice už na mě čekají policisté, a že prý jsem jel na sjezdu z dálnice, kde je 60km/h rychlostí 67km/h a prý mu mám dát 300 dirhamů. Tak to prrr mladej, já nejsem žádný vořezávátko; za prvé jsem jel rozhodně víc než 80km/h, takže kecáš a za druhý při téhle rychlosti by to mělo být 150 dirhamů, takže jsem tourist, chci vidět fotku auta a žádné peníze vám nedám. Policajtí se chvíli radí a pak, tušíc jaké trable by je postihly, kdybych se nedejalláh rozzuřil, posílají nás dál bez pokuty. Jenže tohle 5 minut zdržení je teď potřeba dohnat větší rychlostí. Já už se nebojím šlápnout na plyn a za to mě kousek před Essaueirou staví další policajt. Já ho viděl, dupal jsem na brzdu, ale už jsem to nedobrzdil. Na 80km/h mě změřil 91km/h. Tenhle je poctivý, ukazuje mi fotku auta, chce i pas a vypisuje sáhodlouhý A4 papír v arabštině s pokutou, podobný tomu, který už máme z cesty do Chefchaouenu. Jsme mínus 150 dirhamů a v autě dostávám od rodiny čochku, že jezdím jak prase a okrádám rodinu. To mě teda uráží. Já přece jezdím rychle, aby rodina zbytečně netvrdla v autě a maximalizovala čas na turistických atrakcích.

Krátce po 11 přijíždíme do bílého města Essaouira.

Parkujeme v přístavu na parkovišti, které jsme si dopředu vyhlédli. Parkovné 25 dirhamů se platí u vjezdu do parkoviště. Snědí mládenci tam pouští jedno auto za druhým bez ohledu na to, že už na parkovišti žádné volné místo není. Hrajeme s ostatními auty hru škatula hejbejte se a po pěti minutách kroužení vyhráváme jedno krásné místo, které se právě před námi uvolnilo. Hned je u

nás nějaký bezdomovec, samozvaný hlídač, a že nám zatím bude na auto dohlížet, aby se mu nic nestalo. Dalšíh 5 dirhamů v tahu.

Pojďme si říci pár informací o Essaouiře (česky překládáno jako As-Sawíra, ale zkuste to zadat do navigace). Essaouira je přístavní město ležící na pobřeží Atlantského oceánu v regionu Marakéš-Safi. Město bylo v 16. století krátkou dobu obsazeno Portugalci, kteří zde postavili pevnost, nešetřili na materiálu a tato pevnost drží dodnes. Urbanismus a architektura tohoto opevněného města spojují evropské prvky s arabsko-muslimskými a tedy není divu, že místní staré město je taktéž zapsáno na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO a to mám rád. Essaouira se světově proslavila jako oblíbené místo pankáčů šedesátých let, jakými byli třeba Cat Stevens nebo Jimi Hendrix. V této souvislosti mi nedá nezmínit, že Maroko je elitní světový producent hašiše. Hash se vyrábí z marihuany, které se perfektně daří na severu Maroka. A pokud informací o Essaouiře pořád nemá někdo dost, nechť zví, že v Essaouiře je pohřben vynálezce signálem značených přechodů pro chodce. Jmenoval se Leslie Hore-Belisha a leží pochován na místním židovském hřbitově. Amen.

Jdeme s rodinkou do přístavu, kde ještě probíhá rybí trh a kde místní kluci prodávají své čerstvé úlovky. K mání je zde úplně všechno, co si kdo představí. Kromě normálních „ryb“ tu mají i takové ty nenormální jako jsou rejnoci, murény, chobotnice, krabi, mořští ježci, různé druhy mušlí, atd. Některé - jako třeba ústřice nebo mořští ježci - je možné si hned na místě vyloupnout, pokapat citrónem a spapat. Je to hodně lákavá představa, protože miluji mořské plody, ale mám v hlavě vyprávění od francouzského kolegy z práce, který zde byl s manželkou, ústřice papali a manželka skončila v místní nemocnici 3 dny na kapačkách. Za rybím trhem následuje molo, u kterého kotví lodě, na kterém rybáři opravují sítě a kde probíhá rušný krušný rybářský život. Po projití mola jdeme do místní portugalské pevnosti. Platí se zde vstupné, ale za to tu mají relativně čisté záchody, a to mají holčičky rády. Z pevnosti je výhled na bílou Essauiru, hradby s děly a také se zde natáčela část seriálu Game of Thrones. Vylezeme na věž, kde se vyfotíme a pak ještě děláme několik fotek holčiček v různých polohách na místních dělech.

Po prohlídce přístavu a pevnosti se rodina dožaduje jídla. Zkušeně беру tripadvisor a vyhledávám restauraci Umia, která není daleko a má fantastické hodnocení. Musíme se k ní dostat přes náměstí, kde cvičí akrobati, hrají peruánci na magickou flétnu, žebráci se domáhají charity a fakiři s tancujícím hadem se nabízejí na focení. Po chvilce bloudění restauraci nalézáme, ale na to, jak je super hodnocena, je podezřele prázdná. Po nahlédnutí do menu je jasné proč. Malá porce za velký peníz není nic pro nás. Vracíme se kousek zpátky, kde jsme viděli jinou pěknou restauraci. Nachází se na střeše hotelu Palace patřící mezi největší budovy ve městě, a tedy ze střechy nabízí super výhled na okolní medínu, na moře a město. Navzdory honosně znějícímu názvu to zde není až tak drahé a tak si dopřáváme marocký salát ovoněný arganovým olejem, salát z mořských plodů, pro děti špagety bolognese a pro dospělé grilované ryby, protože kde jinde ryby, když ne tady. Jídlo je super, místo je super, jen ten vrchní je nějaký divnej.

Po dobrém jídle si pokračujeme projít medínu s obchůdky, kde se prodává čerstvé maso, chléb, ovoce a zelenina, oblečení a další marokánoviny.

Pořizujeme zde šatičky s cinkátkama pro Amálku, která se poloprofesionálně věnuje břišním tancům. Aby to nebylo líto Elišce, pořizujeme jí černou djellabu. Sice to u nás nikam nosit nemůže, ale jako pyžamo to bude super. V jedné cukrárně si jdeme dát mátový čaj a 2 dortíčky. 2 dortíčky, na které jsme si ukázali, skutečně dostáváme.

Při procházení medíny se snažím vodit rodinku i zadními uličkami, kam noha turistova nepáchne, kde nás zlí lidé hladově pozorují a zlé maročanky navádějí do ulic ještě temnějších, aby nás tam

někdo kuchnul – takto to alespoň vnímá Martinka a já mám tak šanci jí připomenout panikáře z Volubilis.

Čas letí, najednou jsou 4 odpoledne a tedy pomalu čas to otočit a jít zpátky k autu. V přístavišti kousek od našeho parkoviště míváme malé stánky/restaurace, kde grilují a připravují čerstvé ryby, které si lidé sami na trhu v přístavu koupí a sem donesou. Malinko lituji, že jsme to takto také neudělali, ale naše děti ryby moc nemusí a prostě kromě mě by to nikdo neocenil.

U našeho auta čeká pořád ten pán, co slíbil, že bude hlídat a zřejmě opravdu hlídal celou dobu. Dáváme mu pár jedniček a je spokojený.

Pak nastává cesta zpátky do Marakeše, která mi splývá v jednu dlouhou rozmazanou šmouhu plnou policajtů a pokut. Nejdříve mě změřili a vyfotili 97km/h na osmdesátce. Chtěli 300 dirhamů, ukecal jsem na 150 dirhamů. Dostal jsem od policistů lekci, že pokuty v Maroku jsou odstupňovány podle míry překročení rychlosti v úrovních 150, 300, 400 až 700 dirhamů. Žádný papír kluci nevypisují, tato pokuta putuje přímo do kapsy příslušníků. Pak nás zastavil další policajt, tam zabrala hra na „we are tourists“ a nic se neplatilo. Když už jsem si myslel, že jsem si vyvinul šestý smysl na místní policajty (brzdím auto pokaždé, když vidím auto v dálce u krajnice), tak mě zase přechytračili. Tentokrát mě stavěli 4km za místem, kde měřili a posílali si fotku přes WhatsUp na mobil. Tam jsem měl na osmdesátce dokonce 120km/h a tedy chtěli po mě 400 dirhamů. To už jsem se fakt naštvál. Chodíte na mě jak na švestky, nic vám nedám, napište mi to na auto jim říkám. Prý to nejde. OK, nemám peníze, zaplatím platební kartou. To prý také nejde a ať mu ukážu peněženku. To zase nejde mě! OK, potřebuju peníze na benzín, dám maximálně 200 dirhamů a tak se po chvíli strkání domlouváme. Asi nemusím popisovat, jaká v tuto chvíli panuje v autě nálada. Martinka říká, že má za tohle nárok si koupit něco hodně pěkného na sebe. Děti se mi ptají, proč mě zase ti policajti zabásli. A i já jsem naštvanej sám na sebe, protože jsem si namyšleně myslel, jak místní zaostalý četníky přechytračím a oni přechytračili mě.

Do Marakeše přijíždíme za tmy. Než dojedeme do hotelu, čeká nás další půlhodina v zácpě a v boji s prodávajícími se motorkami a agresivními auty. V hotelu jdeme hned na večeři, kde se dnes podává výborná, leč pálivá, tažina. Na této cestě naše děti nepřiberou.

Po večeři na pokoji balíme zavazadla. Máme váhu na kufry, kterou tuníme každý kufírek s ohledem na míru tolerance společnosti Ryan Air. Samozřejmě nám to nevychází to a tak úkolem na zítra je pořídit nějakou malou tašku jako příruční zavazadlo, do které nacpeme všechny těžké šutry s krystaly. Na toto příruční zavazadlo o rozměrech 20x20x35cm a váhou až 10kg máme totiž nárok.

Po balení zavazadel si Elinka ještě musí plnit svoje „školní“ povinnosti. Chca nechca, tato cesta jí o pár dní školní výuky připravila a abychom to vykompenzovali, Eliška od nás dostává úkoly. Role hlavního učitele v naší rodině přísluší mamince, která má na to dokonce papíry. Martinka tedy driluje Eldu v angličtině, nutí jí číst Harryho Pottera a ani matematika nezůstává stranou. Eliška se během této cesty slušně naučila malou násobilku do čísla 5. Na technické vědy je specialista tatínek, ale momentálně mě nic nenapadá, čím bych se mohl v této oblasti pochlubit.

Než se jde spát, Martinka s Amálkou sledují Anděl Páně I a já s Eliškou si pouštíme Auta 3 se stárnoucím bleskem McQueenem.

D11 – Marakeš II a pak zpátky do Německa – 5. 1. – pátek

Dnes už letíme pryč z Maroka!

Budím se v 6:50, a hned vstávám hnán touhou dopsat si poznámky s včerejšími zážitky s policisty. Po osmé hodině jdu zmlátit zbytek stále spící rodiny na hromadu a za další půl hodinu už všichni snídáme v hotelové restauraci zvané Karma, která má rozhodně špatnou karmu.

Po snídani dokončujeme hygienu zanedbanou před snídání, bereme auto a vyrážíme do centra Marakaše. Jedeme rovnou na naše oblíbené parkoviště kousek od náměstí Jemmaa-el-Fnaa. Dnes jsme tam jedni z prvních a parkujeme naprosto bez problémů. Je to jasné. Dnes je přece pátek, bláznů svátek. Je opět krásný slunečný den a proto bereme mikiny jenom dětem, dospěláci jdou v tričku. Jdeme na náměstí El-Fnaa, kde zní úžasná směsice zvuků trubek nutících tancovat kobry smíchaných se zvuky dalších hudebních nástrojů místních umělců. Do toho se ozývá pokřik těch, co lákají na svoje prodávané zboží a služby. Je 10 ráno a my přemýšlíme, jak optimálně strávit v Marakeši náš poslední den, když tu Amálka navrhuje, ať jedeme zase na kočáře taženém koníčky. No to je úžasný nápad. Jak jsme Maroko začali, tak ho také ukončíme. To bude epické!

Dnes už jsme ale o hodně zkušenější, než náš první den, a tedy cenu zastropovávám na 200 dirhamech a berte nebo neberte. To se nelíbí vozkům, rozčilují se a najednou odněkud vytahují oficiální ceník podepsaný starostou města Marakeš, kde je napsáno, že za hodinovou dlouhou okružní cestu se má platit 125 dirhamů za osobu. To je zajímavé, že nám tohle neukazovali ten první den, kdy po nás drze požadovali dokonce 600 dirhamů. Jenže včera bylo včera a dnes je dnes, včera jsem byl tele a dnes jsem pes! Nekompromisně, buď 200, nebo salám, a jdeme pryč! Otáčíme se a pomalým krokem opouštíme náměstí, dávajíc jim tak šanci nás včas dohonit. Běží za námi a tedy že OK, bude to 250 dirhamů. Nenene, 200. OK tedy, klopí uši a povolávají ze zadní řady vozku, starého pána jménem Ahmad. Nabírá nás a pořád se snaží licitovat o těch 250 dirhamů. Prostě ne a ne a ne a máš smůlu dědo! Dneska jsme fakt drsný!

Vyrazíme po stejné trase, kterou jsme jeli ten první den. Jenže Ahmed se ukazuje významně schopnější, než bylo to ucho z prvního dne. Ovládá malinko angličtinu, trochu umí francouzsky, trochu španělsky. Bere si dopředu na kozlík k sobě obě naše holčičky včetně Amálky, která jinak říká, že nechce sedět vedle nikoho jiného než maminky. Teď maminku bez mrknutí oka opouští a tulí se k Ahmedovi. Holky dostávají bič, ale jak se ukazuje, není potřeba s ním nikoho mlátit, místní koně znají cestu z paměti i bez biče. Je to nutné, protože Ahmed má po většinu cesty otočenou hlavu dozadu směrem k nám, aby nám dával kvalitní multilinguální přednášku o pamětihodnostech Marakéše. Za spokojené holčičky a trojjazyčný výklad si samozřejmě těch 250 dirhamů zaslouží a my mu dáváme nakonec 300, ať vidí, jací jsme my Češi dobří křesťani.

Po vystoupení na hlavním náměstí se rovnou noříme do přilehlého obrovského souku, kde je k dostání všechno, co v Maroku existuje. Ještě než se stačím zorientovat, kterým směrem se vydáme, kupujeme první řetízek na krk pro Martinku. Chtěl jsem jí původně koupit něco se srdíčkem, jakože velká láska, jenže v Maroku symbolem lásky není srdíčko, nýbrž játra a to zase na přívěšku nevypadá moc dobře. Proto se jí bude houpat na krku růžová ruka Fátimy. Jednou rukou Fátimy naše dnešní nakupování zdaleka nekončí. O kus dál bereme dřevěný magic box (krabičku, kterou už nikdo nikdy neotevře) pro babičky. O kus dále kupujeme magnetku s rukou Fátimy na ledničku, foukač do ohně vykládaný velbloudím trusem pro dědu, další tři ruce Fátimy na klíče a nakonec konečně pořizujeme tašku na krystalové šutry do letadla. Máme všechno, víc už nepobereme a nejkratší cestou míříme pryč ze souku.

Chvilí se hádáme, jestli na oběd si skočíme do nedalekého KFC nebo na další tažínu. Při vyslovení tohoto slova si naše děti strkají prsty do krku a sborově naturalisticky předvádí dávicí scénu. S námi to nehne. Jsme poslední den v Maroku a tak vyhrává tažína, Martinka si dává klasickou ovečkovou a já si dávám „mechoui“ (speciální způsob grilování celého jehněte). Děti do tažíny nenutíme, dostávají grilované kuřátko s fritovanými chipsy a jsou nadšené.

Je po jedné hodině odpolední, když opouštíme restauraci a tedy je nejvyšší čas zahájit cestu návratu. S autem jedeme nejdříve na nedalekou benzínovou pumpu. Potřebujeme dotankovat plnou nádrž a také potřebujeme trošku vyčistit auto, ať nám nenaúčtují poplatek za čištění, což jak jsem se dočetl na internetu, patří mezi oblíbené marocké triky. Z auta se nám daří vysbírat 2 pytle odpadků. Bohužel klíček od Amálčiny magické krabičky, který zapadnul mezi zadní sedačky, je pro nás navěky v řiti.

Z benzínky jedeme do hotelu, kde Mustafovi dáváme basu nespotřebovaných vod. Pro nás už jsou k ničemu. V hotelu máme domluvený pozdní check-out, a než mládenec na recepci stihne spočítat naše útraty, balíme na pokoji krystaly do nově pořízené kabelky. Když jsou všechna zavazadla vyladěna na kýženou váhu, loučíme se s pokojem, platíme na recepci, loučíme se s Mustafou (dáváme mu poslední bakšiš a on nám poslední pusu), naposledy zadrhneme podvozkem auta při vyjíždění z podzemní garáže a přesně o půl třetí vyrazíme hledat marakešské letiště Menara.

To, co mělo být hračkou, se brzy zvrhává v neplánované dobrodružství. Navigace Sygic nám ukazuje cestu na druhou stranu, než jsme přijeli, což se mi nepozdává, takže nutím Martinku vytánout Google maps. Ty nás vedou částečně dobrým směrem, ale nakonec končíme ve slepé uličce, ze které se nedá vyjet. Už jsou 3 odpoledne a email od Ryan Airu, který jsme dostali před dvěma dny, zněl jasně: dostavte se na letiště 3 hodiny před odletem z důvodu přestavby letiště a

zvýšených bezpečnostních kontrol! 3 hodiny před odletem právě odbilo. Ustupuju tlaku okolí a žádám uctivě Martinku, ať naladí zpátky Sygica. Jenže ten nás zavede tam, kam jsem si myslel. Končíme sice u zdi letiště, ale úplně z druhé strany přistávacích ploch. Martinka se vrací k mapám Google, které nenavádí, ale ukazují letiště jinde a doporučují se vrátit. To rezolutně odmítám a rozhoduju se pro logiku. Když budeme pokračovat podél zdi letiště, musíme tam přece jednou přijet, není-liž? Navigace vyhodnocuje tuto trasu jako o 21 minut delší, ale nevádí! Jedeme podél zdi, dokud to jde, a když to nejde, tak prostě se tam potom nějak zase snažíme vrátit. Toto děláme samozřejmě v husté marakéšské odpolední dopravě a tak poprvé v Maroku částečně likvidujeme auto. Při zatáčení doleva, kam pořádně nevidím, to nechtěně беру přes ostrůvek mezi dvěma směry a plechy auta nám to dávají hlasitě najevo. V autě už dávno není atmosféra pohody. Rozpoznávají to i děti, které úplně přestávají zlobit a jsou zticha jako myšky. Po nějaké době skutečně vidíme kruhový objezd u letiště, přes který jsme jeli, když jsme z letiště odjížděli a tedy logika zafungovala a my jsme zachráněni.

Smutné je, že v Marakeši prostě neexistují cedule ukazující směr letiště. Podobně frustrující je, že na samotném letišti není jediná cedule, kam máme vrátit vypůjčené auto. Tuhle část přípravy jsem absolutně podcenil. Teď nezbyvá, než odstavit auto před parkovištěm pro auta, abych nezajel někam špatně, protože pak bych musel zase platit za vyjetí. Parkuji na blikáčkách a jdu hledat na letištní parkovištní plochy, kam mám to vypůjčené auto vrátit. Po chvíli a třech dotazech nacházím správného pána od Europcaru. Bohužel zjišťuji, že odbočku na toto parkoviště už jsem přejel, couvat by bylo příliš riskantní a tedy musím si udělat ještě kolečko kolem letiště přes „drop off“ pruh pro taxíky. Dalších 10 minut zdržení, než se nám podaří dorazit na správné parkoviště P2.

Při vracení auta pánovi od Europcaru bezostyšně tvrdím, že auto je naprosto super a nic se nám za celou dobu nepříhodilo. Pán se trochu diví, proč nám tedy visí zadní blatník, ale k tomu se neznám a vidím to poprvé (to je pravda, urval jsem ho teprve před chvílí). Naštěstí na tom předávacím protokolu první den po příletu jsme označili body poškození symetricky kolem celého automobilu. Když tedy pán teď leští prstem různé odřeniny, já sebevědomě ukazuji na tu správnou modrou tečku na předávacím protokolu. Nedostali nás! Zato my dostáváme osvědčení, že je vše v pořádku. Teď ještě musíme na pobočku Europcaru uvnitř letištní budovy, kde nám zruší blokaci zálohy na kreditní kartě.

Nebudu to zbytečně napínat, i přes neplánované zdržení s hledáním letiště a vracením auta vše stíháme. Na odbavení přicházíme přesně v momentu, kdy Ryan Air otevírá svůj check-in kiosk. Jako jedni z prvních z našeho letadla odevzdáváme zavazadlo, procházíme letištěm, pasovou kontrolou a hodinu před odletem jsme u brány B7, z které nám to letí. Poslední dirhamy utrácíme v patiserii u Paula, kde kupujeme něco holčičkám na zub. Ryan Air postupně navyšuje zpoždění odletu, které se ustálí na 60 minutách.

Nastupujeme do letadla a letíme. Holky sedí vedle sebe na trojce pohormadě, já jsem před nimi na nouzovém východě. Zde nesmí sedět malé děti, za to je tu dvojnásobné místo na nohy. Těžko Martince vysvětlit, že takto to naplánoval pan Ryan Air a nic jsem za to nepřištěl.

Navzdory hodinovému zpoždění odletu, letadlo přistává na letišti Frankfurt Hahn přesně na čas, tedy v 11 hodin večerních německého času. Na letišti už čeká přistavená dodávka z hotelu Zur

Morschbach, která nás veze do hotelu. V hotelu na recepci neodolám, když mi nabídnou s sebou na pokoj pivo. Konečně kulturní země, která ví, co se sluší a patří. Pivo ve mně mizí za 6 vteřin.

Je půlnoc nádherná, svítí lucerna a všichni tvrdě spíme.

Epilog

A ja to. Konec. Máme za sebou další zemi, další cestu a další dovolenou, na kterou se bude vzpomínat.

Já věřím, že z našeho povídání je vidět, že se nám Maroko opravdu líbilo. Možná by si z toho někdo mohl i vyvodit, jestli naše rodinka není tak trošku muslimácká. Je sice pravda, že jsme za poslední rok navštívili vícero islámských zemí včetně Ománu, Egypta a Francie, ale rád bych čtenáře ubezpečil, že tomu tak rozhodně není. Naše tajemství úspěchu, jak si Maroko parádně užít, spočívalo v nastavení nízké míry očekávání. Pomohlo nám k tomu čtení na internetu dostupných marockých cestopisů v češtině, kde prakticky každého obtěžovali, okradli, unesli, málem zabili, anebo jinak ojebali. Pokud člověk naladí svá očekávání na tuto vlnu, čeká ho příjemné překvapení, že to vůbec není tak zlé, že ti kluci opálení nejsou zdaleka tak zlí a agresivní, a že jsou to vlastně docela milí lidé.

Já se přiznávám, já tyhle cestopisy fakt nerad píšu! Já na to nemám čas. Proto tenhle cestopis neměl vůbec vzniknout. S Martinkou jsme se před cestou dohodli, že tentokrát žádný cestopis psát nebudu. Vždycky, když po návratu z nějaké cesty to píšu, tvářím se hrozně důležitě a je to voprz pro celou rodinu. Navíc Maroko není až zas tak cestovatelsky unikátní. Jenže nadšení z průběhu cesty jsme postupně měnili na věc názor a na konci sedmého dne naší cesty jsem se pochlapil a poznámky za celou cestu dopsal. Byla by škoda, pokud bychom na tuto cestu zapomněli, tak jako teď litujeme, že jsme si nepoznamenali, cože jsme to všechno dělali na naší svatební cestě. Naštěstí to se dá celkem dobře domyslet, protože to jsme byli ještě mladí a neměli děti.

Díky tomuto cestopisu, na Maroko nezapomeneme! Nezapomeneme na spoustu zajímavých lidí, které jsme po cestě potkali, na tisíc polibků s Mustafou, na mafiána Dejvida, na bezzubého berbera Bajzu, na sto policistů, kteří nás stavěli a o něco méně pokut rozdali, na hromadu tažiny, co jsme během cesty snědli a hromadu kuskusu, kterou během cesty děti nesnědly, na hektolitry mátového čaje, co jsme z výšky rozlili a na všechny UNESCO mětiny, ve kterých jsme bloudili.

Ale hlavně, ať nezapomenou naše holčičky, jaké byly v mládí cestovatelky.

Já se přiznávám, já tyhle cestopisy fakt rád čtu!

Plán cesty (původní)

Den		Datum	Vstávat kde	Vzdálenost [km]	Jet kam	Dělat co	Spát kde
0	Pondělí	25.12.2017	Kladno	550	Frankfurt	Vánoce v Benátkách, potom cesta do Frankfurtu	Novotel Frankfurt City
1	Úterý	26.12.2017	Frankfurt	130	Frankfurt Hahn	Parkování, let do Marakeše, vyzvednutí auta	Amani hotel
2	Středa	27.12.2017	Marakes	-	-	Prohlídka Marakeše	Amani hotel
3	Čtvrtek	28.12.2017	Marakes	500	Fez	Cesta do Fezu (možná oběd v Rabat), prohlídka Fezu	Riad les Idrissides
4	Pátek	29.12.2017	Fez	200	Chefchaouen	Cesta do Chefchaouen + prohlídka města	Dar aligria
5	Sobota	30.12.2017	Chefchaouen	200	Volubilis, Meknes	Prohlídka Volubilis, cesta do Meknes, procházka po Meknes	Riad ma bohème
6	Neděle	31.12.2017	Meknes	450	Marakes	Cesta do Marakeše, možná oběd v Casablanca, Silvestr	Amani hotel
7	Pondělí	1.1.2018	Marakes	100	Ourika Valley	Ourika Valley	Amani hotel
8	Úterý	2.1.2018	Marakes	230	Ouarzazate, Ait Ben Haddou	Ouarzazate, Atlas studios, Ait Ben Haddou	Maison d'hôtes Dar El Haja
9	Středa	3.1.2018	Ait Ben Haddou	230	Telouet Kasbah, Marakes	Telouet Kasbah, Marakes	Amani hotel
10	Čtvrtek	4.1.2018	Marakes	400	Essaouira a zpátky	Essaouira	Amani hotel
11	Pátek	5.1.2018	Marakes	-	Frankfurt Hahn	Marakes + let do Frankfurt Hahn	Hotel Zur Morschbach
12	Sobota	6.1.2018	Altlay	330	Frankfurt, Rothenburg ob der Taubr	Nakupování Frankfurt, Rothenburg ob der Tauber	Hotel Zum Breiterle
13	Neděle	7.1.2018	Rothenburg ob der Taubr	400	Kladno	Rothenburg ob der Tauber, potom cesta domů	Doma